

posel
zpod Žalého



2

2021
ročník
XXXI






CENA 10 Kč

JAK JSME OPRAVOVALI HRAD ŠTĚPANICE



ZPRAVODAJ OBCE BENECKO • PRAMENY OBECNÍ KRONIKY

obsah

z obce		Slovo starosty	3
		Společenská kronika	4
		Zápis z 16. veřejného zastupitelstva obce Benecko	5
		Varování pro seniory před okradením nebo podvodným jednáním pachatelů trestné činnosti	10
spolky		Jak jsme opravovali hrad Štěpanice	12
z regionu		Projděte se nad vodou v Krkonoších	22
		Neznámé Krkonoše	24
		Hasiči radí občanům	25
historie		Mají se rušit „nepotřebné“ kostely?	26
		Jak vychovávat děti	28
		Krkonoše a turistika	32
		Morové rány v Čechách	34
geologie		Prozrazená tajemství vnitřku kamenů	39

Příspěvky do třetího čísla Posla zpod Žalého zasílejte do 24. května 2021 na adresu podatelna@obecbenecko.cz

 Foto na titulní straně: „Štěpanický hrad“ k článku na straně 12



posel zpod Žalého

Vydává Obecní úřad Benecko, redakční rada: Rada obce Benecko.
Registr. číslo MK ČR E 12668. Podávání novinových zásilek povoleno
ObSP Pardubice č. j. P/1-8190/91 ze dne 27. ledna 1991.
Za věcný a názorový obsah textů odpovídají jejich autoři.
Uzávěrka dne 12. 4. 2021. Náklad 300 ks.
Výroba: *Gentiana* Jilemnice

Slovo starosty

Vážení čtenáři Posla,

s příchodem jara začala stavební sezona a tím i některé plánované stavební akce v naší obci. Již s předstihem jsem vás o některých z nich informoval na stránkách Posla i na jednáních zastupitelstva obce. Hned na konci března začala stavba nového mostu v Prakovcích, následně se rozbíhají stavební práce na silnici a vodovodu od Prakovic ke Štěpanicům a budou se zahajovat práce na novém vodovodu a vodojemu v Mrklově.



Je pochopitelné, že postup prací přinese i mnohá omezení pro obyvatele obce. To nejzásadnější spočívá v objížděné trase z Benecka do Jilemnice přes Vrchlabí. Logicky, když pojedete někdo z Benecka do Horních Štěpanic do kostela nebo zalít kytky na hřbitov, že nepojede přes Vrchlabí. Ale jinak bych vás prosil o dodržování objížděné trasy. Místní komunikace na Horní Štěpanice, Vítkovice nebo Zdůlnou není uzpůsobena na takový provoz, zejména svojí šířkou. Při vyhýbání vozidel dochází k rozjíždění a ničení krajnic i přilehlých soukromých pozemků. Při stavbě vodovodu a kanalizace v Dolních Štěpanicích to bylo podobné. Několikrát jsem se setkal s argumenty, že když zkratkou jezdí starosta, tak že mohou všichni. Mohu vás však ubezpečit, že sám používám také objíždku přes Vrchlabí. Pouze když řeším pracovní záležitosti v uzavřeném úseku, jsem nucen tudy projet. Mimo kontrolních dnů je to spousta dílčích věcí na stavbě, nebo v různých částech obce, takže někudy se tam dostat musím. Je to moje práce. Tolik na vysvětlení. Jinak je vyzkoušené, že z Benecka do Jilemnice přes Vrchlabí je to časově rozdíl několika málo minut než když kličkujete přes Horní Štěpanice nebo Dolní Benecko a Vítkovice a různě

se vyhýbáte protijedoucím vozidlům. A ještě k termínu. Počítá se do konce srpna. Je ale možné dřívější ukončení prací, pokud se nevyskytne nečekaný zádrhel.

Něco k silnici v Mrklově. Rekonstrukce silnice z Prakovic Mrklovem přes Křížovky na Benecko je vůbec nejnákladnější projekt v dosavadní historii naší obce. Rozpočtová cena je 160 milionů korun. A to je dost velké sousto i pro Liberecký kraj, který to bude financovat. Projekční práce byly extrémě náročné i vzhledem k velkému počtu vlastníků dotčených pozemků. A přízně se si, ne všichni byli v jednáních vstřícní. Nicméně stavební povolení je na světě a nemyslím si, že kraj ten projekt zahodí, když to stálo tolik úsilí. Chtěl bych, aby stavba začala co nejdříve a stále věřím, že nové silnice se dočkají i ti největší pesimisté z Mrklova.

S příchodem jara začali zaměstnanci Střediska služeb s úklidem obce. Do Velikonoc se stihlo zamést cesty a prostranství v Dolních Štěpanicích a něco i na Benecku. Krajská silnice je dle harmonogramu Libereckého kraje na řadě v 17.–19. týdnu. Ale jak se ukázalo zrovna letos, nějak moc pospíchat se zametáním cest taky není dobré, protože když se vrátí znovu zima se sněhem a cesty se musí posypat, dělá se pak ten úklid znovu. Ale hodně nám v tom pomáhá stroj pořízený předloni, práce se tím zrychlily a není k tomu potřeba tolik lidí jako dříve k těm ručním košťatům.

V nejbližší době nás čeká veřejné projednání Změny územního plánu. Tak věřím, že konečně bude možné dokončit práce na územním plánu, protože mnozí z vás již na to netrpělivě čekají a táhne se to nikoli vinou obce již řadu let. V příštím vydání Posla bych vás chtěl podrobněji informovat o nějakém výhledu do blízké budoucnosti ve věci výstavby a územního plánování v naší obci.

Přeji vám všem hezké jarní měsíce.

Ing. Jaroslav Mejsnar, starosta

SPOLEČENSKÁ KRONIKA

Jubilea v lednu 2020

Jiří Lachman, Benecko	87 let
Soňa Sedláčková, Benecko	83 let
Marie Pěničková, Dolní Štěpanice	81 let
Anna Honcová, Mrklav	80 let
Josef Hanuš, Benecko	78 let
Jaroslav Ulman, Benecko	75 let
Zdeněk Hanuš, Benecko	70 let
Jaruška Šírová, Dolní Štěpanice	70 let

Jubilea v únoru 2020

Blažena Sobotová, Mrklav	87 let
Jiří Hendrych, Horní Štěpanice	85 let
Josef Pohořalý, Zákoutí	83 let
Anna Hanušová, Dolní Štěpanice	81 let
Mária Hofmanová, Benecko	81 let
Marie Kloudová, Benecko	80 let

Zápis z 16. veřejného zasedání Zastupitelstva obce Benecko, které se konalo dne 10. 3. 2021 v zasedací místnosti Obecního úřadu Benecko.

16. veřejné zasedání zastupitelstva obce zahájil pan starosta v 17.00 hodin. Přivítal přítomné hosty zasedání a zastupitele, kterých bylo přítomno 13, omluven: Bc. Zdeněk Jebavý. Starosta přítomné seznámil s návrhem programu zasedání OZ.

- 1) Schválení a) programu zasedání, b) ověřovatelů zápisu: Mgr. V. Mejsnarová, M. Hendrych, c) zapisovatelky: E. Nováková.

Návrh usnesení: Zastupitelstvo schvaluje a) navržený program zasedání, b) ověřovatele zápisu: Mgr. V. Mejsnarová, M. Hendrych, c) zapisovatelku E. Novákovou.

Výsledek hlasování: Pro 13. Proti 0. Zdržel se 0.

Usnesení č. 1a), 1b) a 1c) schváleno.

- 2) Schválení zápisu z 15. zasedání OZ ze dne 14. 12. 2020.

Návrh usnesení: Zastupitelstvo schvaluje zápis z 15. veřejného zasedání OZ Benecko, které se konalo dne 14. 12. 2020.

Výsledek hlasování: Pro 13. Proti 0. Zdržel se 0.

Usnesení č. 2) schváleno.

- 3) Schválení rozhodování OR ze dne 21. 12. a 30. 12. 2020, 18. 1. 8. 2. a 22. 2. 2020. Hásková: rada ze dne 22. 2. 2021 bod 5 – objízdná trasa (rekonstrukce Prachovického mostu.) Starosta: uzavírka bude od 1. 4. 2021 (dohoda se zhotovitelem) uzavírka bude značená, objízdná trasa přes Vrchlabí. Uzavírka do konce srpna. Hásková: rada z 8. 2. 2021 bod 11 – navýšení ceny u stroje U 400 na 1150 Kč, fréza 1650 Kč za jakou jednotku. Starosta upřesnil – cena je za 1 hodinu. Wiesner: rada z 18. 1. 2021 – zlepšení služeb na par-

kovišti Benecko – starosta: bude rozhodnuto na příštím zasedání zastupitelstva, nájemce sám odprezentuje.

V 17.08 hodin se dostavila Ing. Mgr. Aneta Hanušová Ph.D.

Hanušová: rada z 8. 2. 2021 bod 11 – Hásková: už bylo projednáno. Hanušová: rada z 18. 1. 2021 bod – nabíjecí stanice pro elektromobily – na rohu parkoviště. Starosta: nabídka z ČEZ, budou vyčleněna 2 parkovací místa, financováno ČEZ, za pronájem pro obce cca 8000 Kč ročně. Hásková: rada z 8. 2. 2021 bod 10 – zákaz provozu lyžařského areálu. Varianta zpětné financování. Starosta: samostatný bod odprezentuje Brožek, dnešní jednání bod č. 8.

Návrh usnesení: Zastupitelstvo schvaluje rozhodování Rady Obce Benecko ze dne 21. 12., a 30. 12. 2020, 18. 1., 8. 2. a 22. 2. 2021.

Výsledek hlasování: Pro 14. Proti 0. Zdržel se 0.

Usnesení č. 3) schváleno.

- 4) Projednání projektu na opěrnou zeď v Dolních Štěpanicích. Předložena projektová dokumentace, je třeba dokončit opěrnou zeď, část zdi je na pozemku pana Petráka a část na pozemku obce. Cesta, která tam vznikne bude sloužit jako veřejná účelová komunikace, i když je z větší části na pozemku pana Petráka. Obec si myslí že, dispoziční řešení je

v pořádku, vzhled a provedení bude připomínkovat KR NAP. Za statiku bude odpovídat projektant stavby a stavební dozor. Projednáno na odboru dopravy v Jilemnici, veřejná účelová komunikace může být i na soukromém pozemku. Hanušová: bude to v pasportu místních komunikací, starosta: pak bychom to dali do pasportu místních komunikací. Hásková: je nějaká informace ze správy KR NAP jestli dají nějaké kameny na regulaci toku proti vymílání protějščího břehu. Starosta: to musí řešit správa KR NAP. Zastupitelé se vyjadřují jen k opěrné zdi a k části na pozemku obce.

Návrh usnesení: Zastupitelstvo souhlasí s projektovou dokumentací a stavbou.

Výsledek hlasování: Pro 12. Proti 0. Zdržel se 2 Hanušová, Janatová.

Usnesení č. 4) schváleno.

- 5) Výběrová řízení na Sportoviště Sokolka, Veřejné WC, Oprava komunikací.
- 5a) Dotace: odsouhlasená dotace na zateplení, výměnu oken a vytápění na domě s pečovatelskou službou v Mrklově. Další odsouhlasená dotace na zateplení a výměnu zdroje vytápění na obecní dílny. Realizace: DPS v příštím roce, obecní dílny 2021–2023. Proběhne soutěž na výběr dodavatele, soutěž bude realizovat firma, která nám pomáhala s žádostí o dotaci. Podané žádosti o dotace na Ministerstvo pro místní rozvoj: Sportoviště Sokolka v Dolních Štěpanicích, Veřejná WC na Benecku, cesta k Levínku a cesty v Horních Štěpanicích ke Dvoru a od Portarturu k Erlebachovým. Další podané žádosti

o dotace na Státní fond životního prostředí: v Horních Štěpanicích od kostela k Pohledniče (uznatelné náklady 2 915 899,14 Kč – výše dotace 85 %). Budeme muset vypsát soutěž na dodavatele, zpravidla zastupitelstvo jako členy výběrové komise (komise pro otvírání obálek, hodnocení nabídek a výběr dodavatele) pověřilo členy rady obce, zastupitelé se mohou také přihlásit do komise.

Návrh usnesení: Zastupitelstvo pověřuje jako členy výběrové komise: členy rady obce a zastupitele, kteří mají zájem být ve výběrové komisi.

Výsledek hlasování: Pro 14. Proti 0. Zdržel se 0.

Usnesení č. 5a) schváleno.

- 5b) Dotace: Starosta seznámil zastupitele s programy, které vyhlásil Liberecký kraj. Nás by se týkala dotace na obnovu křížků, kapliček a božích muk – výše dotace 150 000 Kč, 70 % nákladů. Možnost práce pro Středisko služeb.

Návrh usnesení: Zastupitelstvo schvaluje podání žádosti o dotaci z rozpočtu Libereckého kraje na údržbu a obnovu památek v krajině ve výši 150 000 Kč a vyčlenění vlastních prostředků na spolufinancování.

Výsledek hlasování: Pro 14. Proti 0. Zdržel se 0.

Usnesení č. 5b) schváleno.

- 5c) Dotace z rozpočtu Libereckého kraje z Programu obnovy venkova. Obce nad 1000 obyvatel mohou čerpat 50 % uznatelných nákladů, max 300 000 Kč. Nás by se týkala dotace na obnovu a opravu hřbitovů (hřbitovní zdi na katolickém i evangelickém hřbitově). Možnost práce pro

Středisko služeb. Hásková: požární nádrž v Horních Štěpanicích, nádrž je v hrozném stavu. Wiesner: čekárna v Mrklově u DPS. Starosta: pořídíme levněji, není třeba žádat o dotaci.

Návrh usnesení: V případě, že bude možné žádat o víc dotací, schvaluje zastupitelstvo podání žádosti o dotaci z rozpočtu Libereckého kraje na opravu a obnovu hřbitovů i o dotaci na opravu požární nádrže.

Výsledek hlasování: Pro 14. Proti 0. Zdržel se 0.

Usnesení č. 5c) schváleno.

5d) **Návrh usnesení:** V případě, že bude možné žádat pouze o jednu dotaci, zastupitelstvo schvaluje podání žádosti o dotaci z rozpočtu Libereckého kraje z Programu obnovy venkova ve výši 300 000 Kč na opravu hřbitovů a vyčlenění vlastních prostředků na spolufinancování.

Výsledek hlasování: Pro 9. Proti 1, Hásková. Zdržel se 4, Wiesner, Mejsnarová, Harcuba, Hanušová.

Usnesení č. 5d) schváleno.

6) Schválení obecně závazné vyhlášky o místním poplatku z pobytu. Starosta seznámil zastupitele s obsahem vyhlášky o místním poplatku z pobytu. Janatová: jak je to s pronájmem. Starosta: i z pronájmu se poplatky platí pokud se nejedná o dlouhodobý pronájem za účelem řešení bydlení.

Návrh usnesení: Zastupitelstvo schvaluje Obecně závaznou vyhlášku obce Benecko č. 1/2021, o místním poplatku z pobytu. Tato obecně závazná vyhláška nabývá účinnosti patnáctým dnem po dni vyhlášení.

Výsledek hlasování: Pro 14. Proti 0.

Zdržel se 0.

Usnesení č. 6) schváleno.

7) Schválení obecně závazné vyhlášky o stanovení výjimečných případů, při nichž nemusí být doba nočního klidu dodržována. Starosta seznámil zastupitele s obsahem vyhlášky o stanovení výjimečných případů, při nichž nemusí být doba nočního klidu dodržována. Janatová: Jak je to s rodinnými oslavami. Starosta: Rodinné oslavy ukončit do 22.00 hodin. Hásková: Vyhláška se týká veřejných akcí. **Návrh usnesení:** Zastupitelstvo schvaluje Obecně závaznou vyhlášku č. 2/2021, o stanovení výjimečných případů, při nichž nemusí být doba nočního klidu dodržována. Tato obecně závazná vyhláška nabývá účinnosti patnáctým dnem po dni vyhlášení.

Výsledek hlasování: Pro 13. Proti 1, Janatová. Zdržel se 0.

Usnesení č. 7) schváleno.

8) Záležitosti Střediska služeb Benecko. Dominik Brožek seznámil zastupitele se současnou situací Střediska služeb. S ohledem na nefungující lyžařskou sezonu jsme se dostali do finančních problémů. Zažádali jsme o kompenzace (50 % uznatelných nákladů – průměr za poslední 2 účetní období).

8a) Z důvodu odmítnutí oslovených bankovních ústavů o možnost získání úvěru jsme uzavřeli smlouvu o úvěru se společností Unileasing a. s. ve výši 3 mil. korun, předmětem financování je nakladač MECALAC.

Návrh usnesení: Zastupitelstvo schvaluje úvěr ve výši 3 mil. korun se společností Unileasing a. s. na nakladač MECALAC.

Výsledek hlasování: Pro 14. Proti 0. Zdržel se 0.

Usnesení č. 8 a) schváleno.

- 8b) Je dokončena projektová dokumentace na projekt 3D bludiště (lanový park), jsou připraveny dokumenty pro případnou dotaci. Bludiště je v blízkosti lesa, proto Správa KRNP po nás požaduje smlouvu o vzdání se práva na náhradu škody na pozemku a na náhradu nemajetkové újmy.

Návrh usnesení: Zastupitelstvo schvaluje podepsání smlouvy se Správou KRNP o vzdání se práva na náhradu škody na pozemku a na náhradu nemajetkové újmy.

Výsledek hlasování: Pro 14. Proti 0. Zdržel se 0.

Usnesení č. 8 b) schváleno.

- 9) Schválení dodatku č. 9 ke smlouvě s Českou Spořitelnou. Starosta zastupitele seznámil s Dodatkem č. 9 ke smlouvě o úvěru č. 1375/06/LCD ze dne 19. 6. 2006, kterým se ruší zástava podílových listů Sporinvest. Tím se nám uvolní částka 2 mil. Kč kterou máme deponovanou v bance jako zálohu na splátky úvěru na lanovku. Tento úvěr je již splacen, tudíž částku lze uvolnit.

Návrh usnesení: Zastupitelstvo schvaluje Dodatek č. 9 ke smlouvě o úvěru č. 1375/06/LCD ze dne 19. 6. 2006.

Výsledek hlasování: Pro 14. Proti 0. Zdržel se 0.

Usnesení č. 9) schváleno.

- 10) Účetní a rozpočtové záležitosti.

- 10a) Změna rozpočtu č. 1/2021 – rozpočtové opatření č. 1. Příjmy: Položka 4112 Neinv. přijaté transfery ze SR +/-

3 Kč, 4113 Neinv. přijaté transfery ze SF +/- 2 943 464 Kč – (oprava komunikací 2020), paragraf 2279 Zál ost. drah +/- 2 943 467 Kč. Přesuny mezi paragrafy a položkami: položka: 1122, paragraf: 2279, 3639, 6409. Výdaje: Přesuny mezi paragrafy a položkami: paragraf: 2212, 3419, 3639, 4351, 6171, 6399, 6402, 6409. Změnou č. 1/2021 rozpočtové opatření č. 1 nebudou navýšeny příjmy ani výdaje rozpočtu obce.

Návrh usnesení: Zastupitelstvo schvaluje rozpočtovou změnu č. 1/2021 – rozpočtové opatření č. 1

Výsledek hlasování: Pro 14. Proti 0. Zdržel se 0.

Usnesení č. 10 a) schváleno

- 10b) Změna rozpočtu č. 6/2020 – rozpočtové opatření č. 6

Příjmy: Přesuny mezi paragrafy a položkami: položka: 4216, 4211 (Přijaté transfery ze státního rozpočtu: Rekonstrukce soc. zařízení v ZŠ Benecko – 980 841 Kč, Rekonstrukce oplocení MŠ Benecko 752 545 Kč), položka: /1111-4222/, paragraf: /2143-6409/Výdaje: Přesuny mezi paragrafy a položkami: paragraf: 3111, 3113 (Přijaté transfery ze státního rozpočtu: Rekonstrukce soc. zařízení V ZŠ Benecko – 980 841 Kč, Rekonstrukce oplocení MŠ Benecko 752 545 Kč), paragraf: /2143-6409/ Změnou č. 6/2020 rozpočtové opatření č. 6 nebudou navýšeny příjmy ani výdaje rozpočtu obce. Schváleno radou obce dne 30. 12. 2020

Zastupitelstvo obce bere změnu rozpočtu č. 6 – rozpočtové opatření č. 6 na vědomí.

10c) Plnění rozpočtu k 31. 12. 2020

	Schvál. rozp.	Rozp. změna	Skutečnost	% RS	% RU
DAŇOVÉ PŘÍJMY	19 000 000	20 130 061,00	18 420 918,60	96,95	91,51
NEDAŇOVÉ PŘÍJMY	13 709 100	59 623 261,50	53 930 789,53	393,39	90,45
KAPITÁLOVÉ PŘÍJMY	50 000	100 000,00	52 940,00	105,88	52,94
PŘIJATÉ TRANSFERY	240 900	4 146 677,50	12 786 677,50	5 307,88	308,36
PŘÍJMY CELKEM	33 000 000	84 000 000,00	84 191 325,63	256,16	101,42
KONSOLIDACE			8 640 000,00		
PŘÍJMY PO KONS.	33 000 000	84 000 000,00	76 551 325,63	231,90	91,13
BĚŽNÉ VÝDAJE	23 550 000	74 238 733,00	81 138 688,23	344,54	109,29
KAPITÁLOVÉ VÝDAJE	3 450 000	3 761 267,00	3 511 365,74	101,78	93,36
VÝDAJE CELKEM	27 000 000	78 000 000,00	84 650 053,97	313,52	108,53
KONSOLIDACE			8 640 000,00		
VÝDAJE PO KONS.	27 000 000	78 000 000	76 010 053,97	281,52	97,45

Zastupitelstvo bere plnění rozpočtu k 31. 12. 2020 navědomí.

- 11) Výsledek kontroly hospodaření obce. Zastupitelé byli seznámeni s výsledkem kontroly hospodaření obce za rok 2020. Při kontrole hospodaření obce za rok 2020 nebyly zjištěny chyby a nedostatky podle § 2 a § 3 zákona č. 420/2004

Zastupitelstvo bere výsledek kontroly hospodaření za rok 2020 navědomí.

- 12) Schválení smluv se zhotovitelem dokumentace k žádosti o dotace. Smlouvy se zhotovitelem dokumentace k žádosti o dotace na Sportoviště Sokolka, veřejné WC, cesty v Horních Štěpanicích.

Návrh usnesení: Zastupitelstvo schvaluje uzavření smluv se zhotovitelem dokumentace k žádosti o dotace s firmou Dotace snadno. cz na Sportoviště Sokolka, Veřejné WC, cesty v Horních Štěpanicích.

Výsledek hlasování: Pro 14. Proti 0. Zdržel se 0.

Usnesení č. 12) schváleno.

- 13) Projednání smlouvy na spolufinancování pečovatelské služby ORP Jilemnice. Starosta seznámil zastupi-

tele s obsahem smlouvy na spolufinancování pečovatelské služby ORP Jilemnice. V loňském roce jsme uzavřeli smlouvu na spolufinancování pečovatelské služby s Jilemnicí z důvodu nepřiměřeného navyšování spolufinancování pečovatelské služby s městem Vrchlabí, se kterým spolupracujeme už mnoho let. S Vrchlabím se nám podařilo dohodnout podstatné snížení cen. V loňském roce jsme pečovatelskou službu s Jilemnicí nevyužili.

Návrh usnesení: Zastupitelstvo schvaluje uzavření smlouvy na spolufinancování pečovatelské služby ORP Jilemnice

Výsledek hlasování: Pro 1 Janatová. Proti 11. Zdržel se 2 Brožek, Mejsnarová.

Usnesení č. 13) schváleno

- 14) Závěr.

Starosta poděkoval přítomným za účast. V 18. 55 ukončil zasedání zastupitelstva.

VAROVÁNÍ PRO SENIORY

před okradením nebo podvodným jednáním pachatelů trestné činnosti

Policie České republiky varuje seniory před možným okradením nebo podvodným jednáním pachatelů trestné činnosti, kdy objektem zájmu jsou právě senioři většinou přímo v místě svého bydliště. Podvodníci využívají různé záminky k okradení nebo vylákání peněz od seniorů, kdy je kontaktují osobně nebo telefonicky většinou s nabídkou různých služeb anebo pod smyšlenou legendou:

Nabídky řemeslných služeb:

- Broušení nožů, nůžek atp.
- Výměny okapů nebo jiné práce na domě
- Výměna zámku u dveří (prodej a nabídka montáže bezpečnostního zámku, kdy se však jedná pouze o běžný zámek)
- Kontrola komínů (výměna vložkování komínu i přesto, že to není nutné)

Pachatel požaduje za službu přemrštěné ceny nebo mnohonásobně vyšší částku, než žádal před započítáním práce. V případě odporu seniora ohledně zaplacení, pachatel vyhrožuje mnohdy i fyzickým napadením, v některých případech vyvíjí nátlak na seniora i více pachatelů. Ve snaze získat od seniora požadovanou částku jsou pachatelé ochotni jej odvézt i k bankomatu, aby zde vybral finanční hotovost.

Nabídky levných energetických služeb nebo pojištění v místě bydliště:

- Levnější plyn nebo elektřina
- Pojištění – životní, zdravotní, proti pohromě, spoření apod.

Pachatel, při vpuštění do domu, nechává úmyslně otevřené vchodové pro spolupachatele, poté obvykle vyzve seniora, aby mu ukázal plynové připojení, pojistky, hlavní uzávěr vody apod., ve chvíli, kdy se senior vzdálí z domácnosti, tak druhý pachatel vnikne do jeho bytu a odcizí nalezené cennosti. V některých případech pachatel vyšle seniora do jiné místnosti, třeba koupelny, aby pouštěl vodu nebo k televizi, kterou má senior zapínat a vypínat, dle jeho pokynů. Pachatel mezitím prohlédá ostatní místnosti a odcizí peníze nebo vše cenné.

Legendy:

- Vnuk v nouzi (nejčastější legenda)
- Přepletek za plyn, elektřinu nebo vodu – (falešný plynář, elektrikář nebo vodař)
- Údajné těžké životní nebo mimořádné situace – (vylákání peněz na operaci dítěte, na různé služby, pokuty a poplatky, neboť pachatel u sebe zrovna nemá hotovost)

Nejčastější legendou je „Vnuk v nouzi“ – pachatel telefonuje na pevnou linku (výjimečně na mobilní telefon), kdy se vydává za vnuka a žádá finanční pomoc, neboť se dostal do velkých problémů nebo, že má možnost výhodné koupě vozidla, bytu apod. a nemá dostatečnou finanční hotovost. Pokud senior sdělí, že nemá takovou finanční hotovost je

často nucen poskytnout šperky nebo jiné cennosti. Pachatel sdělí, že peníze nebo cennosti vyzvedne u seniora řidič taxislužby, kterému má poškozený vše předat, v některých případech si pro požadované věci má přijet známý falešného vnuka.

V případech, kdy se za seniorem dostaví falešný plynář, elektrikář nebo pracovník vodáren (většinou dva pachatelé) s legendou vrácení přeplatku, nejčastěji ve výši okolo 1 000 Kč, kdy však má u sebe pouze větší bankovku, kterou potřebuje rozměnit. Poškozený tedy jde na místo, kde má uloženou finanční hotovost, což vidí pachatel, který následně odvede pozornost seniora sepisováním formulářů a druhý nepozorovaně z tohoto místa odcizí zbylou hotovost. K vrácení přeplatku nakonec nedojde, neboť pachatel vyzve poškozeného, aby mu předložil další dokumenty, kdy on mezitím nepozorovaně opustí domácnost. V drtivé většině nabízí přeplatek žena.

AKTUÁLNĚ V DOBĚ NOUZOVÉHO STAVU

Podvodníci bohužel využívají krizové situace a obohacují se na osaměle žijících seniorech pod záminkou nabídky zdravotní péče, přípravků na posílení imunity i s nabídkou pomoci při každodenních činnostech jako je nákup.

Legenda:

- Nabídka zdravotní preventivní péče – měření teploty (nejprve nabídnuto telefonicky, poté osobní návštěva pachatele u seniora doma). Žádné kontrolní měření teploty u seniorů v České republice v jejich domácím prostředí neprobíhá! Pachatel se pouze pokouší dostat do domácnosti seniora s úmyslem jej okrást.

Pokud využije senior nabídky pomoci v podobě nákupu, doporučujeme:

- ověřit si, zda se jedná o organizace zřízené obcí nebo neziskovou organizací, požadujte předložení průkazu o tom, že se skutečně jedná o zaměstnance takové organizace. Vyžádejte si telefonní kontakt, na kterém si můžete danou osobu ověřit.
- mějte předem připravený seznam věcí, které potřebujete nakoupit, zařídit, obstarat.
- nepůjčujte svou platební kartu a pokud možno mějte přípravu přesnou finanční hotovost za požadovaný nákup či službu.
- při převzetí nákupu nepouštějte cizí osoby do bytu, k tomu využijte společné prostory domů, u rodinných domů využijte možnosti předání nákupu přes plot.

Zároveň upozorňujeme, že v současné době neprobíhá žádná veřejná sbírka, která by se zaměřovala na výběr peněz v souvislosti s opatřeními proti COVID-19. Neposkytujte k těmto účelům žádné finanční dary.

Policie ČR apeluje na seniory, aby byli obezřetní a nedůvěřovali neznámým lidem, kteří je osloví v místě jejich bydliště. Pokud se již senior rozhodne cizí osobu vpustit do svého bytu, tak by neměl být doma sám (zavolejte příbuzným, přátelům nebo sousedům a poproste je, zda by nemohli přijít, do té doby nikoho dovnitř nepouštějte, popřípadě se dohodněte s cizí osobou na jiném termínu návštěvy).

Seniorům doporučujeme, aby si pořídili na dveře do bytu bezpečnostní řetězky, který udrží dveře jen pootevřené a tak budou moci vyřídit některé věci bezpečněji.

V případě podezření, že jste se setkali s podvodníkem, neprodleně kontaktujte Policii České republiky na tísňové lince 158.



Jak jsme opravovali hrad Štěpanice

Dr. Miloš Gerstner

Následující opis článku, který jsem napsal do sborníku Společnosti ochránců památek ve východních Čechách k 20. výročí trvání této společnosti v roce 2010, jsem do Posla zpod Žalého ještě nepoužil. Protože počet dopisovatelů do Posla se výrazně dnes snížil, rozhodl jsem tuto zprávu uveřejnit pro občany až dnes, poněvadž zpravodaj Posel zpod Žalého má v podtitulu, že může sloužit za prameny obecní kroniky, pokud se jednou najde nějaký člověk, jako byl pro Benecko kronikář Josef Panýr, který z různých zápisů sestavil obecní kroniku od roku 1920 až do roku 1948. Myslím, že si Posel zaslouží, aby i historie o osudech zříceniny hradu od roku 1991 do roku 2010 byla v něm obsažena a snad se podaří v ní starostovi pokračovat, poněvadž já jsem už další osud podrobně s daty nesledoval. Opis občas proložím některými osobními zážitky a poznámkami, samozřejmě že jsem je v oficiálním článku pro sborník Společnosti ochránců památek neuváděl.

Ačkoliv hrad Štěpanice nepatří k návštěvnickky nejatraktivnějším lokalitám a nachází se dnes již jen v poloze zříceniny, byl v minulosti velmi výrazným sídlem rodu Valdštejnů. Můžeme říci, že po hradu Valdštejnu u Turnova převzal roli mateřského hnízda této šlechty. Zbytky hradu se dnes nalézají asi 3 km severně od Jilemnice, v obci Benecko, na katastru Dolní Štěpanice.

Odpověď na otázku, proč byl hrad zbudován na úpatí Krkonoš a hluboko v pomezním hvozdu se nabízí jen jedna – střežil stezku do Slezska přes krkonošské hřbety. Podobnou roli na slezské straně plnil pravděpodobně hrad Chojník.

První zmínkou o hradu se považuje opis listiny z 28. července 1305, ve které král Václav II. potvrzuje Janovi z Valdštejna veškerá předešlá privilegia a práva s tím, aby hrad Štěpanice, se vším co k němu náleží, dědičně držel a vlastnil. Protože originál listiny není archivován (opis provedl v 18. století dějepisec Gelasius Dobner), je datum 1305 historiky zpochybňován, (z důvodů datace již po smrti Václava II.). Rok 1305 proto považují za omyl písaře nebo opisovatele a všeobecně se uvádí rok 1304. I když jsou pádné důvody respektovat datum 1305 z opisu listiny, (v červenci 1304 byl král Václav II. na vojenském tažení do Uher), tak přesto historikům rok 1305 nezapadá do představ a společně se připojili k datu podpisu o rok dříve. Ale to nic nemění na skutečnosti, že již tehdy hrad existoval, takže za dobu kamenné stavby můžeme bezpečně považovat druhou polovinu 13. století, což potvrzují i archeologové.

Po tři století byl hrad užíván, ale už roku 1543 je uváděn jako pustý. Ovšem některé archeologické nálezy jsou datovány do 17. století. Pravděpodobně byl uváděn jako pustý hrad z daňových důvodů. Nesloužil již jako obydlí šlechty, ale jako hospodářský a správní objekt panství byl používán i později. Na to poukazuje vysoká zachovalost hradních staveb do násilných destrukcí v 19. století. Roku 1606 kupuje panství Václav Záruba z Husitiřan a drží jej do své smrti roku 1632, kdy majetek získává Albrecht z Valdštejna. Ale ještě téhož roku ho daruje svému švagrovi Otovi Bedřichovi, hraběti z Harrachu. Harrachové vlastní panství až do roku 1945, kdy jej ztratili konfiskací. Lze říci, že Harrachové nejevili o zříceninu hradu zájem, území patřilo jen do komplexu lesů, což pokračovalo i v období vlastnictví československého státu. Hrad chátral, mnoho kamene bylo spotřebováno i na stavbu silnic v okolí hradu. Z fotografií z let roku 1890 a 1990 je patrné, že za 100 let se snížila hradba dolního hradu o jeden metr. A to jak vlivem přírodních podmínek, tak vlivem člověka a hlavně dětí, které s radostí shazovaly ze zvětralé koruny zdi hradeb kameny dolů.

Zastupitelstvo obce Benecko, zvolené po sametové revoluci v podzimních komunálních volbách v roce 1990, si za jednu z priorit své činnosti stanovilo obnovu a rekonstrukci památek ve svém obvodu působení. Příští rok to byla generální oprava dolnoštěpanické kaple Jana Nepomuckého a postupně se počítalo s přestavbou hřbitovních zdí, opravou křížů, božích muk a dalších kaplí. Dnes můžeme říci, že se záměr během dalších let podařil i bez státních dotací, ale tenkrát v roce 1991 jsme neznali, jaké budou příjmy do obecní pokladny, a také jsme nevěděli, jaká bude odezva občanů na činnosti, kterými jsme chtěli napravit to vše chátrající, co minulý režim rád viděl zpustlé. O stavu zříceniny hradu jsme věděli, ale zdál se nám to pro obec velký oříšek, abychom ho finančně a byrokraticky rozlouskli, když stát o tuto nejstarší architektonickou památku v Krkonoších nejevil ochranný zájem.

Vzpomínám, že to bylo zjara roku 1992, když projektanti SURPMO z Hradce Králové v naší obci prováděli pro nový územní plán průzkumy a rozbory. Byli jsme právě v Horních Štěpanicích u kostela, kde stavební firma HORSTAV přestavovala rozpadlou hřbitovní zeď. Obdivovali jsme jejich dovednost ve zdění z kamenu a už nevím, kdo pronesl památná slova: „Kdyby takhle šlo opravit zdi na hradě!“

K mému překvapení vedoucí ateliéru SURPMO z Hradce Králové Ing. arch. Alena Koutová prohlásila, že to zdaleka není utopie a že takové možnosti jsou. A od té doby se vše rozjelo. Její kolega z Brna Ing. arch. Jiří Ševčík zpracoval pro obecní úřad námětovou osnovu, jak si máme počínat, abychom se nedostali do střetu se zákony a úředníky, jak bychom získali peníze a jaký by měl být postup jednání a prací.

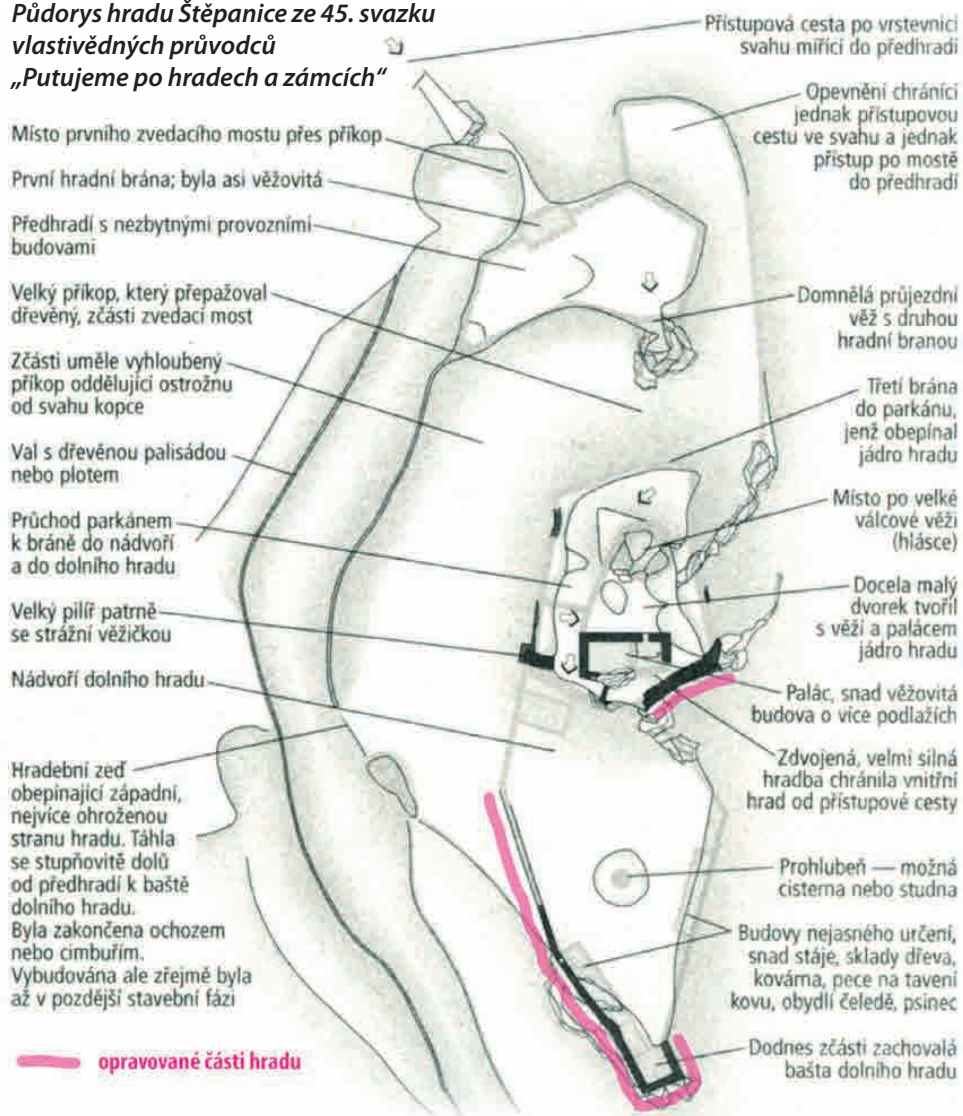
K získávání finančních prostředků a k průhlednějšímu hospodaření se jevil nejlepší založit nadaci se samostatným účtem. Nesla název Valdštejnova nadace na počest zakladatele hradu. Předpokládali jsme, že na účet budou občané a firmy včetně obce přispívat peněžními dary. Jako první instituce poskytla příspěvek firma SURPMO ve výši 32 400 Kčs.

Jelikož pozemky se zbytky hradu v té době náležely státu, resp. Státním lesům, zastupitelé podporovali myšlenku k jejich získání do vlastnictví obce. Obecní úřad byl pověřen k jednáním s institucemi, které do záměru oprav měly co mluvit, poradit a hlavně pomoci. Jako první byl osloven příslušný Památkový ústav v Pardubicích. Odpověď byla příznivá, a tak po zbytek roku byla občanská veřejnost seznamována v obecním zpravodaji Posel zpod Žalého se záměrem oprav hradu a se studentskou vědeckou prací o historii a možné podobě hradu Štěpanice. Začátkem února 1993 byl kompetentním institucím zaslán dopis se žádostí o vyjádření k opravám zříceniny. Odpovědi byly opět příznivé a věc podporující, takže firmou SURPMO doporučeným dr. arch. Zdeňkem Gardavským z Olomouce byl jím na hradě proveden stavební a senzibilní průzkum a byla jím pak vypracována „Koncepce metodického přístupu k výzkumu a řešení úprav hradu“, která se týkala hlavně oprav zdí dolního hradu. K této koncepci se opět vyjádřila Správa KRMAP, Lesy ČR a Společnost ochránců památek ve východních Čechách, která také přislíbila brigádnickou pomoc studentů a členů sdružení při čištění lokality, což také později doslova splnili. Zároveň firma STATIKA z Prahy vypracovala projekt statického zajištění zdí, ke kterému Památkový ústav vydal souhlasné stanovisko. Se Stavebním úřadem v Jilemnici bylo na hradě provedeno místní šetření a ze zjištění havarijního stavu a na základě všech předchozích vyjádření vydal Stavební úřad v Jilemnici Rozhodnutí o okamžitém provedení zabezpečujících prací.

Na realizaci byla vybrána osvědčená firma HORSTAV, pomocné práce se prováděly bezplatnou prací studentů hradeckého gymnázia, členů Společnosti ochránců památek a místních příznivců této akce. Ing. Jiří Starý z firmy Statika po provedených pracích provedl jejich písemné vyhodnocení a referát kultury OkÚ Semily vydal závazné stanovisko. Touto akcí v roce 1993 byly vyzděny všechny výlomy, které byly dostupné ze země bez lešení. Na podzim bylo objednáno geodetické zaměření hradu, které se v témže roce podařilo dokončit. Rovněž jsme požádali Ministerstvo kultury o převod pozemku s hradem a okolím do vlastnictví obce.

V roce 1994 byl objednáno u Památkového úřadu v Pardubicích stavebně historický průzkum a archeologové z Muzea v Hradci Králové a Turnova provedli částečný výzkum. Firmou HORSTAV byla přezděna a zpevněna koruna zdí bašty a znovu zaklenuta střílna. Dobrovolnou občanskou aktivitou pak byla bašta zastřešena a byla vyhotovena stříška na části opravené koruně hradby. Také jsme požádali Referát kultury OkÚ Semily o příspěvek na opravy, ale nebyli jsme vyslyšeni.

**Půdorys hradu Štěpanice ze 45. svazku
vlastivědných průvodců
„Putujeme po hradech a zámcích“**



Tady přispějí slíbenou vzpomínkou na akci zastřešení bašty a zdi. Jelikož nejlepší ochranou opravených korun zdí se jevílo opatřit je střechami, aby byly chráněné do budoucna před dešťovými srážkami a proti procházkám dětí a odvážlivců dokonce v jízdě na kole po opravené koruně a před chátáním. Jelikož jsme dovolili Lesnímu závodu při těžbě dřeva využívat obecní pozemek na Benecku pro skladování vytěžených klád, nabídli nám za svolení několik kubíků

dřeva na zhotovení krovů na baště. To se stalo, několik kmenů bylo přístupovou cestou zavezeno pod hrad a tady složeno. Samozřejmě, že bylo nutné je oloupat z kůry, aby se do nich nedal brouk. Václav Hanuš přinesl potřebné nástroje a poučil mě jak si počínat. Vzal si sebou i loveckého psa, který prozkoumával okolí. Netrvalo dlouho a pes se přibelhal s rozříznutou tlapkou o stěp. Tady jsme poprvé poznali, že Rarášek si další stavební ruch už na hradě asi nepřeje a začal činit potíže. Václav odjel se psem na veterinární středisko na zašití rány a já jsem tedy loupal sám. A tu jsem to uslyšel, jak zavanul vítr, ozvalo se zaskřípění houslí, tím se mi Rarášek jistě vysmíval a spokojeně mi hrál. (Nebo se jen o sebe drhly stromy?) Nu Vašek se vrátil už bez psa a pustili jsme se do práce. To už Rarach zmlknul, asi jen skřípal zuby než smyčcem. Těch několik klád jsme do odpoledne zbavili kůry a začaly je vrátkem vytahovat nahoru pod baštu. To se dařilo, ale asi po šesti kládách, které byly hladké jako úhoři, se rozhodly na popud Raráška vrátit zpátky dolů. Naštěstí jsem stačil utéci před hlomozícím přívalem, který se na cestě o ty ještě nevytažené bohudik zastavil. Byli jsme pak chytřejší a klády nahoře rovnali zešikma a ještě je zabezpečili svázáním navzájem kramlemi. Pak již na sobotu a neděli byli pozvaní tesaři Standa J., Jirka R. a Jiří H. posílení dalšími hornoštěpaničáky a podařilo se konstrukci střechy z oloupaných klád zhotovit. Prkna na střechu byly použité z vybouraných prken ze skladu na půdě obecního úřadu, protože se tady počítalo s obnovou střechy, která byla rozestouplá na půlštocích v důsledku poškození dřevěné konstrukce střechy broukem tesaříkem krovovým. Měl jsem takový dobrý pocit nad přemožením Raráška, ale něco mi našeptávalo, že jeho žertíkům asi nebude konec, že na nás vytáhne s další a větší artilérií. Tušení mě na smůlu nezklamalo.

Rok 1995 byl ve znamení dalších archeologických výzkumů. Upomínali jsme Ministerstvo kultury, jak daleko žádost o převedení pozemku s hradem pokročila. Odpověď byla zamítavá. Opravy na zdech nepokračovaly, na účtu nadace nebyly peníze. Museli jsme zaplatit archeologický průzkum, na který zařídili výzkumníci dotaci 49 tisíc korun. Protože jsme s převodem majetku státu do vlastnictví neuspěli, hledali jsme cestu, zda by Správa KRMAP, která se stala vlastníkem pozemku po Státních lesích, nepřivedla pozemek s hradem obci ona. Nepřivedla, opět to nebylo možné, ale našla se cesta aspoň pronájmem, aby obec mohla žádat o stavební povolení a o dotace na opravy státního majetku! Je to absurdní, ale stát státu dotace na opravu svého majetku nemůže prý dávat, musí to jít přes někoho, ale jsme přece v Čechách.

V roce 1996 jsme opět požádali OkÚ Semily o příspěvek, odpověď zase byla neradostná. Na hradě opět kopali archeologové, získali jsme stavební povolení na úpravu hradby G horního hradu. (To je ta mocná zeď s mnoha výlomy a podebraná vypadlým zdívkem v rozsahu několika metrů čtverečných.)

K pracím však nedošlo, firma HORSTAV akci oddalovala a na podzim pak přišlo špatné počasí. Zase jsme požádali OkÚ o příspěvek, konečně byl kladně vyřízen.

Zjara 1997 bylo občanskou aktivitou vystavěno lešení a přístupová cesta pod hradbu G a firma HORSTAV na podzim provedla částečné vyždění největšího výlomu v hradbě G. Koncem roku jsme museli zrušit Valdštejnovu nadaci ze zákona, protože jsme neměli na účtu půl milionu korun. Kde bychom je asi tak vzali! Úkol nadace převzala obec a pár korun ze zrušeného účtu se převedlo na obecní účet.



Přístupová cesta pod hradbu G

V roce 1998 se pokračovalo s opravnými pracemi na hradbě G, ale zase pro nepřízeň počasí nedošlo k dokončení akce. Opět jsme požádali na další rok o příspěvek OkÚ, nebyl však vyřízen.

Další rok 1999 se opět přihlásili archeologové. Protože hradba G byla z nejhorších výlomů zabezpečena před zříčením, bylo možné provést výzkum horního hradu. Tam se zjistilo, že zde je zasypané přízemí. S výzkumníky bylo dojednáno, že je tu potřeba provést konzervaci korun odhalených zdí. Zatím byly zase z důvodů ochrany zasypany. Památkový ústav k tomu vydal odborné vyjádření. Byl pak prováděn sběr kamene a jeho doprava pod hradbu G, na opravách výlomů se pokračovalo. Do šikmé podkladní skály byly zapuštěny ocelové trny, do kterých měla být zakotvena odpadlá zeď. K tomu pro deště zase už nedošlo.

V roce 2000 firma Statika zpracovala projekt Konzervace a doplnění zděných konstrukcí na horním hradě hradu Štěpanice, OkÚ Semily vydal rozhodnutí a Stavební úřad v Jilemnici vydal stavební povolení na tuto akci. Bohužel z důvodů jarních zátop a odstranění havárií na tělesech obecních komunikací nebyl čas, peníze a také vůle obecního zastupitelstva vynakládat finance na cizí majetek. Peníze z dotací od státu jsme nemohli získat z důvodů nevlastnění památky. Dary také ustaly, protože lidé se účastnili sbírek na povodňové škody v jiných obcích a na hrad už nebyli ochotni přispívat.

Rok 2001 byl ve znamení oprav dřevěné cesty a lešení pod hradbu G, k pracím však nedošlo pro nedostatek peněz. Totéž se provedlo na sklonku léta 2002, ale obecní rada práce nakonec zamítla s „taktických“ předvolebních důvodů. V zimě se polovina lešení zřítla.

Po komunálních volbách na podzim 2002 nové zastupitelstvo uznalo, že je třeba v zájmu o hrad pokračovat. Jediná podmínka pro to byla, aby se pozemek s hradem dostal do



Zřízená plošina pod polozřícenou zdi

vlastnictví obce. Zastupitelstvo odsouhlasilo výměnu za část pozemku s obecním lesem v Dolních Štěpanicích. Správě KRNAP byla zaslána žádost s nabídkou výměny, která byla po půl roce urgována. Žádost i upomínka zůstala bez písemné odpovědi, asi mají malý počet úředníků. Nakonec slovně nám bylo řečeno, že s pozemkem nemohou disponovat, dokud se nevyřeší žádost Ernsta Harracha o vrácení zkonfiskovaného hraběcího majetku. Ale 1. dubna 2004 Pozemkový úřad v Semilech rozhodl majetek Harrachům z rakouské větve nevydat. Oddechli jsme si, teď již konečně dojde snad směnu s KRNAP provést. Ale ouha, Harrach se prostřednictvím českého advokáta JUDr. Pavla Hrdiny z Prahy odvolal k okresnímu soudu v Semilech. Věděli jsme, že se věc zase oddaluje, proto jsme právníkovi 10. února napsali, zda by pozemek s hradem žalující Harrach nepožadoval vrátit, že potřebujeme na hradě pracovat. Když spor vyhraje, dáme mu za hrad jiný obecní pozemek, když nevyhraje, budeme mít v pracích a žádostech o dotaci náskok. Bohužel a samozřejmě jsme nedostali odpověď.

V roce 2005 jsme slavili výročí 700 let od první písemné zmínky z našeho území o hradu. K té příležitosti jsme však ve dvou předchozích letech postavili na Benecku kapli sv. Huberta. Byla to náhrada za prodanou a zbořenou zvoničku s hasičskou zbrojnicí a obecní váhou v osmdesátých letech. Od té doby tedy koncem července na prostranství u kaple probíhá pouť, kterou organizačně a pracovníě provádějí benečtí hasiči. Chtěli jsme k 700. výročí vydat sborník, požádali jsme o dotaci krajský úřad, ale zase jsme přece od Liberce příliš daleko. Financovali jsme alespoň brožurku o hradu Štěpanice, pro kterou zpracoval text Přemysl Špráchal z Vysokého, kresbami upravil a doplnil R. Vojkovský, půdorys a možný vzhled hradu zhotovil L. Juroš. Vedle fotografií Josefa Faita je autoři doplnili svými snímky. Publikace patří do souboru jedinečných a dříve chybějících prací v oblasti zřízení českých a moravských hradů, je jich vydáno v nakladatelství Beatris přes šedesát.

Stalo se také, že po osobních naléháních se na KRNAP ředitel rozhodl směnu provést. Dojde-li na vrácení majetku Harrachům, bude to na obci věc s nimi vyřídit. Provedly se

odhady a 30. ledna 2006 jsme smlouvu vložili na katastrální úřad. Protože byla zaregistrována, je tedy od tohoto data pozemek s hradní zříceninou v obecním vlastnictví. Požádali jsme krajský úřad o dotaci na dokončení oprav zdí dolního a horního hradu. Ta byla přislíbena jen na dolní hrad ve výši 100 tisíc Kč. Teď jsme už jen čekali, jak dopadne okresní soud. Ten až 25. 7. 2006 rozhodl věc zamítnutím žaloby a potvrdil tak rozhodnutí pozemkového úřadu. Zase naděje, že se do oprav pustíme, ale Harrach se 6. 9. 2006 odvolal ke krajskému soudu. Věděli jsme, že to zas bude na dlouhé lokte, proto jsme dotaci odmítli, aby krajský úřad mohl použít peníze pro jiného žadatele.

V roce 2007 vydal 9. října krajský úřad rozhodnutí, ale to už bylo na žádost o dotaci pozdě. Měli jsme nabídku od Stavební společnosti Martinice, že za 470 570 Kč opravu dolní zdi dokončí a provedou.

Ale Harrach podal 10. 1. 2008 dovolání k Nejvyššímu soudu, který 4. 9. 2008 dovolání zamítl, ale zase jsme ztratili rok. Rozhodli jsme se však, že do oprav půjdeme, i kdyby se Harrachové odvolali do Bruselu.

V roce 2009 jsme požádali o dotaci krajský úřad a ministerstvo kultury na opravu střechy bašty, přezdění koruny hradby dolního hradu a její zastřešení. Dotace byla schválena ve výši 100 tisíc od každé instituce. Stavební úřad v Jilemnici vydal souhlas s ohlášením udržovacích prací, takže se akce v září a říjnu uskutečnila, dokonce jsme zřídili snadnější přístup pro dopravu materiálu na dolní nádvoří. Záchranné práce provedli zaměstnanci Střediska služeb Benecko s. r. o., velmi kvalitně, jak konstatovali úředníci na kontrolním dnu 3. prosince 2009.

V roce 2010 bychom chtěli dokončit práce na hradbě G horního hradu a připravit způsob dopravy materiálu na horní hrad, aby se i tam provedlo zajištění a konzervace odhalených zdí. Snad bude nové zastupitelstvo po podzimních volbách k pokračování oprav také příznivě nakloněno.

Z celého elaborátu při jeho čtení, kde zdaleka nejsou vypsané všechny potíže, ústrky a problémy, je patrné, že opravit zříceninu hradu do přístupného stavu pro veřejnost se schválnostmi Raracha, není vůbec lehké. Myslím, že za tu dobu sedmnácti let by ve středověku byl hrad možná už v celé kráse postaven.

Vyšlo ve sborníku „Dvacet let Společnosti ochránců památek ve východních Čechách 1990–2010.“

Vydalo nakladatelství Balustráda Hradec Králové 2010



Riziková práce pod vykotlanou zdí

STŘEDISKO SLUŽEB BENECKO s.r.o.

v rámci nových technologií
a volné kapacity
nabízíme rychlé a kvalitní
provedení těchto prací:

- zimní údržba silnic a soukr. cest
- letní zametání cest
- prořez náletových dřevin
- kovovýroba, zámečnictví
- oprava zemědělské a lesní techniky
- zemní práce, terénní úpravy
- odvoz suti a komunálního odpadu
- dovoz betonu, písku a drtí do 6 tun
- údržba trávníků a živých plotů
- stěhovací služby

tel. 737 179 140

KAMIL TOMÁŠ
tomaskamil@seznam.cz

Benecko 190
512 37 Benecko

provozovna:
Stěpanická Lhota 47
514 01 Jilemnice



BENECKO

obecbenecko.cz

nakladač a zametací stroj
Mecalac AC900 TELE



Mercedes U400 ►

+ sklápěč
GAZ Gazelle 4x4 do 1,5t





Lávka přes Čistou

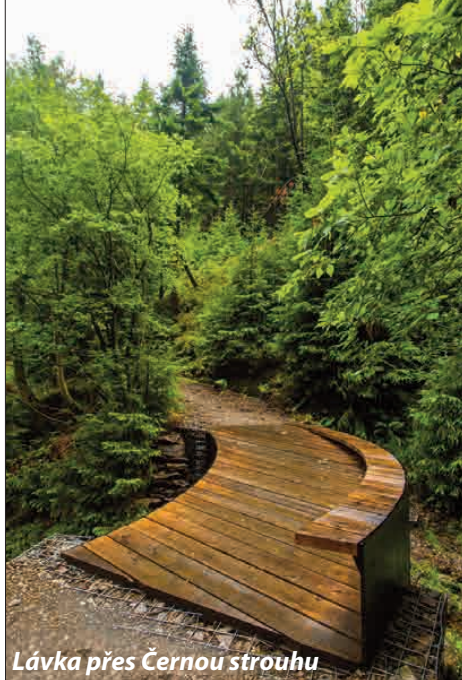
Projděte se nad vodou v Krkonoších

Potoky, říčky, řeky a vodopády probouzejí život krkonošské přírody. Díky všudypřítomné vodě také lidé mohou spatřit pestrou paletu zelených odstínů krkonošských luk, strání, lesů, a zaposlouchat se do zurčení horských pramenů. Ale každý z nás si tohle vše chce určitě vychutnávat „suchou nohou“. A právě díky spolupráci studentů fakulty architektury a Správy KRNAP je nám to umožněno. Na turistických cestách vznikly unikátní, a hlavně užitečné lávky přes vodu.

Na projektu se podílelo 30 studentů z pěti ateliérů Ústavu navrhování II FA ČVUT, od návrhu na papíře až po samotnou realizaci na místě. Vše muselo být demontovatelné, snadno přepravitelné bez těžké techniky a také odolné i v lavinových oblastech. Kvůli extrémním klimatickým podmínkám v Krkonoších hrál klíčovou roli materiál, z kterého budou lávky vytvořeny. A tak i kvůli tomuto projektu se studenti museli naučit něčemu novému. Například autoři lávky přes Hlubokou strouhu absolvovali svářečský kurz, díky němuž mohli sami vyrobit pochozí rošty pro lávku nebo navrhnout složitější části z oceli. Na návrzích studenti spolupracovali také s profesionály, inženýry a řemeslníky. A na kte-

rých turistických cestách si můžete lávky prohlédnout a projít se po nich?

Nad Špindlerovým Mlýnem ve výšce 1020 m n. m. se nachází lávka přes Medvědí potok. Zavede pěší turisty, cyklisty i běžkaře až k Medvědím Boudám. Další dvě lávky najdete na úbočích Stohu, pokud se z centra Špindlerova Mlýna vydáte po modré turistické trase ke Klínovým boudám. Lávky klenoucí se přes Černou strouhu a Hlubokou strouhu nabízejí kolemjdoucím nádherný výhled do údolí z laviček, které jsou jejich součástí. Na území městyse Černý Důl najdete lávku přes Čistotu u Hrnčířských bud. Vypravit se k ní můžete po modré turistické cestě z Černého Dolu, Pece pod Sněžkou nebo také z Vrchlabí. Prozkoumat každý detail této lávky, nazývané též ladin most, také lze pokud se vypravíte na cestu z vrcholu Černé hory na Sněžku. A zatím poslední nejnovější lávka v Krkonoších překlenuje Rennerův potok v Eliščině údolí v Malé Úpě. Je navržena tak, aby po ní mohli přejít nejen rodiče s dětmi putující po maloúpské Pohádkové stezce, ale také auta směřující ke svým domovům. Další zajímavosti o krkonošských lávkách se dočtete v letních turistických novinách Krkonošská sezona, kterou zdarma získáte v krkonošských informačních centrech v červnu 2021.



Lávka přes Černou strouhu

Alena Pacholíková
oblastní destinační společnost Krkonoše – svazek měst a obcí
foto: Správa KRMAP, Kamila Antošová



Lávka přes Hlubokou strouhu



Neznámé Krkonoše

Poznejte s námi krásná méně známá místa Krkonoš. Zatoulejte se tam, kde vaše kroky budou jediným otiskem civilizace v jedinečné krkonošské přírodě. Zastavte se a rozhlédněte po krajině lesů, luk, strání nejvyšších hor a načerpejte novou energii. Vychutnejte si nezapomenutelnou atmosféru na svěžím horském vzduchu s partnerem, rodinou, přáteli nebo sami se sebou.

A kde načerpat inspiraci k výletům do hor? Na našich stránkách www.neznamekrkonose.cz najdete tipy na turistické trasy, díky kterým si projdete místa bez davu turistů a dostanete se ještě o krok blíže k přírodě. Samozřejmostí jsou tipy na možnosti občerstvení, pokud zapomenete svačtinu, anebo kde přečkat momentální nepřízeň počasí.

A protože chceme, abyste byli na cestu dobře připraveni a mohli si ji užít naplno, připravili jsme pro vás na stránkách ještě mnohem víc. Najdete tu odpovědi na časté dotazy jako např. jak je to s volným pohybem psů v národním parku, proč nejsou

v KRNAP u cest odpadkové koše, zda se smí na území KRNAP stanovat anebo jestli se pořádají nějaké výlety s průvodcem i pro veřejnost ad. Sepsali jsme seznam věcí, které nezapomenout na výlet a jaké vybavení do hor je nutností. Dále jsme pro vás vytipovali námi ověřená místa kam za zábavou. V neposlední řadě jsme se rozhodli vám představit „Královnu Sněžku“. A ptáte se proč? Vždyť Sněžka není neznámá, ale naopak nejznámější, nejvyšší a pro někoho i nejkrásnější. My vám však chceme Sněžku ukázat trochu z jiného pohledu a dát vám tak šanci stát na jejím vrcholu bez houfu lidí. A proto, „chceš-li zažít kouzlo Sněžky, musíš na ni vyjít pěšky“.

Líbí se vám naše stránky? Máte tip na další zajímavé méně známé výlety? Chybí vám na webu nějaké důležité informace? Dejte nám vědět a sdílejte své dotazy i zážitky na našich sociálních sítích Krkonoše.eu.

Alena Pacholíková
oblastní destinační společnost
Krkonoše – svazek měst a obcí

HASIČI RADÍ OBČANŮM

Jaro přichází, dejme pozor na povodně

Povodeň lze obecně definovat jako „přechodné výrazné zvýšení hladiny vodního toku, způsobené náhlým zvětšením průtoku nebo dočasným zmenšením průtokosti koryta, při kterém hrozí vylití vody ze břehů nebo při němž se již voda vylévá a může způsobit škody“. Jedná se převážně o přírodní katastrofy, k nimž dochází vlivem nárazových změn meteorologické situace (přírozené povodně). Způsobují je zejména prudké přívalové deště nebo dlouhotrvající vydatné dešťové srážky.

K povodním může docházet i v zimě a na jaře důsledkem náhlého tání sněhu. Přispívá k tomu promrzlá půda, která rozlitou vodu nevsakuje. Tyto povodně se nejvíce vyskytují na podhorských tocích a projevují se dále i v nížinných úsecích velkých toků.

V zimním období se může objevit i další důvod povodně, kterým jsou ledové jevy na tocích. Jedná se v podstatě o promrznutí toku až na dno anebo zatarasení řeky ledovými bariérami. Zamrzlé či zaledněné koryto má podstatně omezenou průtočnou kapacitu a představuje hrozbu ledové povodně, jestliže po mrazivém počasí přijde náhle oteplení s velkými dešťovými srážkami. Průtok prudce stoupne a voda se z extrémně zaledněného koryta rozlije. Situaci na řekách a potocích zhoršují i naplavené kmeny stromů a větve.

Problém v obcích často tvoří propustky a odvodňovací kanály ucpané sněhem a naplaveninami. Kvůli nim dochází ke tvorbě lagun na silnicích, případně zaplavení zahrad, garáží a suterénů domů. Pokud se ve vašem okolí nachází problematické místo, informujte včas zástupce obce, případně správce komunikace či vodního toku.

Pro stanovení povodňového nebezpečí jsou stanoveny 3 stupně povodňové akti-

vity (SPA), závislé na výšce hladiny nebo průtoku. Jestliže vodní tok dosahuje:

1. SPA – znamená to zvýšení hladiny a možnost povodně = **STAV BDĚLOSTI**
2. SPA – je začátek povodně, voda se dostává mimo koryto = **STAV POHOTOVOSTI**
3. SPA – jsou již zaplavovány celé obydlené oblasti = **STAV OHROŽENÍ**

Víte, jak se připravit na povodně?

- Včas se na svém obecním (městském) úřadě informujte, zda je vaše nemovitost povodněmi ohrožená a jak a kam se budete evakuovat v případě ohrožení při povodni.
- Sledujte povodňovou situaci a její vývoj (příslušný povodňový orgán, TV, rozhlas, internetové stránky ČHMÚ a příslušných povodí).
- Připravte si materiál pro zabezpečovací práce (pytle s pískem, těsnící desky, prkna, fólie, PUR pěna...) na utěsnění dveří, vrat, nízko položených oken, ventilačních otvorů sklepů apod.
- Přestěhujte cenné věci a elektrospotřebiče do vyšších pater. Upevněte věci, které by mohla odnést voda.
- Zaparkujte motorová vozidla na bezpečných místech.
- Připravte si evakuační zavazadlo a připravte na případnou evakuaci i zvířata.
- Při spuštění varovného signálu „Všeobecná výstraha“ sledujte pokyny povodňových orgánů.
- Při vyhlášení evakuace se chovejte disciplinovaně a dbejte pokynů osob provádějících evakuaci a záchranářů. Nezustávejte v oblastech, kde byla vyhlášena evakuace.

por. Mgr. Iva Michalíčková
koordinátorka preventivně výchovné
činnosti HZS Libereckého kraje

MAJÍ SE RUŠIT „NEPOTŘEBNÉ“ KOSTELY?

Kdysi se i sebemenší vesnička starala, aby měla aspoň zvoničku nebo vlastní kapli. Prahu po celém světě znají jako „město stověžaté“ a většina menších i velkých měst křesťanské Evropy se pozná podle charakteristických siluet chrámových věží. Po druhé světové válce bylo v zemích, jež velmi utrpěly válečným běsněním, postaveno mnoho nových kostelů. Lidé je postavili z vděčnosti, z touhy oslavit Boha, neboť prožili, kam svět bez Boha dospěje.

Také v nově vznikajících předměstích i satelitních sídlišťích velkých západoevropských měst vyrostl nejedna kostel. Kolik jich ve stejném období vzniklo u nás, bychom asi snadno spočítali. Dnes tyto nevystavěné kostely v cizině chybějí ve velkých městských sídlišťích, jež se bez nich podobají kamenné poušti.

Druhá polovice 19. a první půle 20. století se většinou považují za dobu nábožensky lhostejnou, spíše víře nepřátelskou, avšak právě v době nedostatku, strádání, sociálního a národnostního neklidu to byli především chudí, kteří ukládali své groše do stavby kostelů. Proč asi?

Jako příklad mohou sloužit České Budějovice, kde během osmdesáti let postavili šest krásných velkých chrámů, každý jinak půvabný. Byly zasvěceny Srdci Páně, Panně Marii Růžencové, Svaté rodině a českým světcům Václavu, Vojtěchovi a Janu Nepomuckému.

Chybí nám sice kvalifikované sociologické průzkumy, ale obecně snad je možné konstatovat, že český venkov (nikoliv moravský!) se silně odcizil víře a náboženské praxe, zbavená tradičních kořenů, orientovaná převážně k cílům hmotné povahy, se projevuje klesajícím počtem účastníků při nedělní liturgii. Tato okolnost, ale také nedostatek kněží, jejich vysoký průměrný věk a špatné zdraví, jež je důsledkem předchozího útlaku, vedou ve svém souhrnu nejednou k úvahám, zda se ten či onen venkovský kostel má vůbec nadále pro bohoslužbu zachovávat. Údržba chrámů stojí mnoho peněz, vyčerpává kněze a obojí se jistě ne bez příčiny považuje za mrhání už ve srovnání s počtem věřících návštěvníků bohoslužeb.

Je ovšem třeba mít na mysli, že kterýkoliv kostel, ve kterém se konají bohoslužby, třeba jen nepravidelně nebo v delších intervalech, je prostředím, jež bylo shora načrtnuto, mentem svého druhu. Jeho uchování je žádoucí, i když není snadné. K tomuto cíli by se

mělo sdružit různorodé společenství, složené ze zbývajících věřících, ale také těch, kteří z rozmanitých příčin mají vztah například k hodnotnému životnímu prostředí, k památkám, k historii obce, společenského života, a kteří jsou spolu s obecním zastupitelstvem ochotni se nějak podílet na uchování kostela.

Vnitřní čtvrti měst se údajně zvolna vylidňují, protože se jejich budovy převážně stávají obchody, kancelářemi, restauračními podniky. Nejednou proto vyvstane zrušit „málo využívaný“ kostel v těchto čtvrtích a předat ho někomu, kdo z něho udělá „něco potřebnějšího“: třeba továrnu, jako kdysi Josef II. z kláštera Zlatá Koruna, nebo tělocvičnu či obchodní dům, jako se to dnes stává v Nizozemí, a v lepším případě hudební nebo výstavní síň.

Záminkou pro předání je usnadnění duchovní správy, a to ze stejných příčin, jež jsou uvedeny u zdánlivě naprosto rozumných důvodů pro rušení „nevyužitých“ venkovských kostelů. Obě východiska, ať se týkají venkova nebo města, se při bližším zkoumání prokáží jako řešení krátkozraká a neperspektivní. Jsou navíc výrazem jisté malověrnosti, známkou rezignace, že církve podléhá současné vlně sekularizace a křesťané vlastně nečekají od nové evangelizace Evropy podstatnější renesanci života z víry.

Častěji si člověk klade otázku, proč naši bývalí spoluobčané, dnes žijící v Rakousku nebo Německu, jsou ochotni ke skutečně velkým finančním a osobním obětem, aby pomohli ve svém bývalém domově obnovit, rekonstruovat nebo restaurovat kostely, které dnes často stojí osaměle na planině, neboť kdysi existující vesnici jsme my po jejich vysídlení srovnali se zemí. Tito lidé se přesto snaží nejen uchovat kostel, ale také opět vztyčit povalené hřbitovní kříže a ze hřbitova znova učinit posvěcenou půdu.

Jako přímý svědek tohoto dění si bez chorobného sklonu k sebekritice české malosti říkám, že nám cosi velmi podstatného chybí. Něco, co jsme za minulá desetiletí – do ufejme, že nikoliv nadobro – ztratili. Dalo by se to nazvat duchovní a historickou kontinuitou: vědomím společenství živých, zemřelých a nezrozených, jež všechno lidské konání zušlechťuje. Člověk si teprve tváří v tvář svým předkům a budoucím generacím uvědomuje závažnost a závaznost každého skutku, slova, ba dokonce myšlenky. Začínáme-li uvažovat o „rušení kostelů“, jako bychom smazávali stopy před sebou a za sebou.

Alois F. Kratochvíl Z KT 51–52, 20. 12. 1992

Když jsem přepisoval tento článek, napadaly mne další i jiné myšlenky, připomínky a nápady, že se vlastně i mimo památek církevních, ke kterým se v naší obci celkem dobře chováme, měli na vše podívat ze širšího, filosofického i společenského pohledu. Kdo se nad tím vším zamyslí, dávám vám všem možnost svěřit se papíru nebo počítači, rádi bychom tuto besedu na stránkách Posla přivítali.

Jak vychovávat děti

pokračování
Miloslav Rychlovský

O dětské zvědavosti

Koncem prvního roku začíná dítě chodit a o rok později mluvit. Lidé rozumějí jemu a ono začíná rozumět jim. To je první velký převrat v životě, tak významný, jako když po zimě a mrazech přijde jaro s květy. Dětské smysly se po druhém roce rychleji rozvíjejí. Dítě pozoruje svět a jeho divy. Skákající míč, hračky, lidé zvířata, květiny, stromy, tekoucí voda, domy, vlaky, obloha, měsíc, mraky – to vše vnímá a prožívá si s takovými pocity, jaké má dospělý, vidí-li po prvé moře, nádheru tropických pralesů nebo sluncem ozářené ledovce velehor. Život je dvouletému dítěti, které se krátce předtím osvobodilo ze zajetí peřinky a pout povijanu, svrchovaně rozkošným dobrodružstvím.

Do dvou let jako by se nemohlo těchto dojmů nasytit a vzpamatovat se z nich. V třetím roce, když už se seznámilo s množstvím věcí v okolí a zvyklo jim, začíná překonávat tuto netečnost. V jeho duši ponenáhlu klíčí otázka: „Co jen to všechno je?“ A začíná filosofovat. Napřed spíše rukama než hlavou. To je období, kdy je potřeba před dětmi uklízet věci. Panence otrhají vlasy, otci rozlámou metr, vůbec všechno zkazí, co se dá. Tato zvědavost plní život tříletých dětí komickými a roztomilými historkami, které by si měli rodiče zaznamenávat. Podávám jich několik:

„Mami, co v těch hodinkách dělá pořád tik-tak?“

„Asi nějaké zvířátko,“ odpověděla matka, aby měla pokoj a mohla domýt podlahu.

Za chvíli se vrátí Lojzíček z kuchyně, v jedné ruce kladivo, ve druhé střepy hodinek, a oznamuje: „Podívej se, maminko, žádné zvířátko v nich nebylo!“



Děvčátko se ptá starší sestry: „Z čeho jsou kochoutci a kuřátka?“

„Z vajíček,“ povídá starší děvče a čte dál.

„Dobrá,“ pomyslí si děcko a odejde z kuchyně. Za chvíli se vrátí a spustí: „Počkej, ty lhářko, teď dostaneš, žes lhala!“ A vede sestru do spíže a ukazuje ji na zemi spoustu rozbitých vajec. „Tak co, jsou v nich kuřátka?“



„Víš, mami, já myslím, že ten míč je živý. On mi tak pěkně rozumí a skáče, jak chci.“

„Asi že v něm bude nějaký šotek,“ řekne matka s úsměvem. Hoch se ztratil a za chvíli přišel s rozpíchaným míčem: „Podívej se, maminko, žádný šotek v něm nebyl!“



Jiný chlapec se ptal matky, proč je ve dveřích dírka. „Když zlobíš a nejsi hodný, aby si pro tebe mohla vlézt čarodějnice.“ Za několik dní chtěla matka zamknout pokoj. Nešlo to, klíčová dírka byla ucpána hadříkem. Matka musela jít pro zámečníka.



V tomto věku kolem třetího roku dítě dělá věci, které vypadají jako ukrutnost: trhá broučkům hlavy a nohy a mouchám křídla. Je to pouhá zvědavost, jako s míčem nebo s hodinkami. Dítě chce vědět, co je uvnitř věcí. Proto taky utrhne milovanému medvídkovi hlavu a rozpárá jej. Když se mu pak z břicha vysypou piliny, a medvěda nelze spravit, je dojem toho tak hluboký a skličující, že pláč a nářek nebere konce. Nebo řekne: „Bolelo ho břicho. Jak ho nemělo bolet, když se nahamal pilin.“

Fakt, že dítě jde na věci s kladivem a nožem, aby osvobodilo a mohlo vidět šotka nebo zvířátko, dokazuje, jak pevně věří všemu, co mu dospělí řeknou. Prostá a upřímná dětská duše nezná nedůvěry a ošemetnosti. Víra v dospělě je tím pevnější, čím méně si dítě ví rady se záhadami, jichž mu denně přibývá. Dospělí a vůbec starší lidé podle jeho pojetí všechno vědí. Na této víře se zakládá vážnost a úcta, kterou děti chovají k lidem, které jim imponují. Ona překlenuje velikou propast mezi námi a jimi a jest poutem, jež je pojí s námi. Obrazně bych řekl takto:

„My dospělí jsme na kopci a dítě hluboko v propasti, odkud k nám vztahuje ruce, abychom mu pomohli nahoru, kde lze poznat tajemný svět. I když je dítě v tomto věku bytost sobecká a živočišná, jeho život se značně podobá životu zvířat – uprostřed této živočišnosti jiskří cosi, co nacházíme jedině na lidském mláděti, na žádném jiném, totiž pudovou touhu povznést se nad pouhou živo-

čišnost a vzlétnout k výšinám.“

Tato touha – toť probouzející se rozum, inteligence, duch. Kotě si taky hraje, ale spokojí se, když mu klubko běhá, aniž chce vědět, proč. Podobně se chovají slabomyslní; také u nich není snaha se dopátrat příčiny. Dospělé zvíře, jakmile upokojí své tělesné potřeby, je spokojeno, odpočívá nebo spí. Naproti tomu normální dítě, i dospělého člověka jeho duševní schopnosti nutí, aby pracoval.

Mysli sebe víc, nedomyslíš se konců – to bylo poslední slovo Nerudovo, když zavíral knihu o Vesmíru. A stejně bezradně, tváří v tvář prázdnotě, stojí dítě před záhadami, s nimiž se pak obrací k nám takovými otázkami: „Jak mluví králík? Proč nemluví panenka? Proč nemá had nohy? Proč má babička šedivé vlasy? Proč pánové mají fousy a paní nemají? Proč se rozbije sklo, padne-li na kámen? Proč je ve dne světlo a v noci tma? Proč mají ptáci křídla a lidé nemají? Proč je nebe tak vysoko? Proč jsou v Krkonoších hory a v Hradci Králové nejsou? Proč vyje pes, když svítí měsíc? Proč kočka nemluví lidským hlasem? Proč slunce svítí jenom ve dne?

To jsou otázky dítěte po čtvrtém roce. Dítě toho věku už nefilosofuje kladivem a nožem. V tom je značný pokrok. Zvědavý pud se tu jeví nesčetnými otázkami. Podle síly tohoto pudu a podle toho, nač se dítě ptá, lze posoudit jeho inteligenci. Rodiče, vidí-li známky nadání, spatřují v dítěti zázračný talent. Z toho pocházejí časté a těžké omyly. Pětileté dítě se musí učit německy, francouzsky, hrát na housle, na klavír atd. Je těžko si představit větší chybu, než když rodiče zahrabávají od pěti let mládí dítěte do papírů. Dítě je připraveno o většinu nebo všechny radosti mládí. Nedostatek pohybu a vzduchu brzdí jeho tělesný vývoj, nervy se předčasně opotřebují

a dítě, jehož nadání se při správné výchově mohlo rozvinout ve skutečný talent, se ve vývoji zastaví. Je známý případ devítiletého houslisty, který přiváděl obecenstvo svým uměním a krásným zjevem do velkého nadšení, a dnes o něm není slyšet, zatím co jiní,

v dětství neznámí, se později proslavili doma i za hranicemi.

„Nejlepší výchova je ta, která směřuje k harmonickému tělesnému i duševnímu vývoji, nezanedbávajíc ovšem skutečného nadání, které je-li, se většinou přihlásí později samo.“

Dětský názor na svět

Zeptejme se dětí, které začínají chodit do školy, z čeho je vítr, bouřka, pohovořme s nimi o slunci, měsíci a snažme se vypátrat, co o tom soudí. Z originálních odpovědí se přesvědčíme, že o těch věcech přemýšlely – některé, a lze mluvit tudíž mluvit o dětském názoru na svět.

Ptám se holčičky: „Neřekla bys mně, co dělá sluníčko, že nesvítl?“

„Svítlí na druhé straně.“

Jiná řekne: „Pán Bůh je vytáhl do mraků.“

Třetí: „Spí.“

„A kde?“

„V mracích. Má tam pod stromem postýlku. Andělci mu zahánějí mouchy a vaří kašičku. Když je bouřka, tak se probudí a jde zas svítit.“

„Kdo dělá bouřku?“

„No, Pan Bůh. Když má narozeniny, tak dojde trompetu a troubí, a to je bouřka.“

Jiné řekne: „Pán Bůh má v nebi takové rádio. Zatočí šroubkem, a je dešť. Zatočí po druhé, a je bouřka.“

Opět jiné dítě si myslí, že Pánu Bohu sypou do sklepa uhlí a tím že vzniká bouřka. Je to mínění dítěte městského, které si představuje Boha jako bohatého měšťana, který má dům se sklepem plným uhlí. V tom domě s ním bydlí andělé, ptáci a svatý Mikuláš.

Krátce před vánoci 1937 jsem šel s dcerkou Vlastou na procházku. Na hromadě hlíny

u hřbitova jsme našli v této pokročilé době rozkvetlé fialky. Chtěla vědět, kde se tam vzaly. Tak jsem posloužil na vysvětlení pohádkou: „Jednou zasklivali andělíci v nebi okna modrým sklem. Jednomu vyklouzla z ruky tabulka a padala k zemi. Andělíček letěl za ní, co mu křídla stačila, aby ji chytil. Ale nepodařilo se mu to. Tabulka dopadla na velkou hromadu hlíny a rozbila se na tisíc kousků. Andělíček se vrátil do nebe, usedl v koutku na lavičku a plakal. Ostatní mu řekli: „I neplač, my ti pro ni doletíme!“ Právě se chtěli po večeři proletět, aby dobře spali. Nejstarší jim řekl, aby se postavili do řady a na povel teď všichni najednou vyrazili, kdo doletí na zem dříve. Když se snesli nad hřbitov, obletěli hromadu hlíny, a víš, co tam spatřili? Ani kousek skla, ale samé drobné kytičky, které přepěkně voněly! Byly to fialky. A proto jsou fialky do modra jako obloha, že pocházejí z nebe.“

Jindy jsme se chystali z Hradce Králové na Krkonoše lyžovat. Vlastička se ptala, proč nejsou hory v Hradci, abychom nemuseli jet tak daleko. Tak jsem zas odpověděl pohádkou: „Nejdříve byly hory po celé zemi, i v Hradci. Pán Bůh se na to z nebe díval, zakroutil hlavou a zle se zamračil a pověděl pro sebe: „To není v pořádku. Samý kopec a samý kopec! Kde si budou děti hrát? Vždyť se jim míč skulí do potoka a voda jim ho odnese!“ A tak za-



volar andělíčky. Ti přinesli mnoho polínek dříví a naházeli je do sluníčka. Pak si lehli na bříška a foukali do něho, až se jim nadýmaly tváře. Sluníčko se rozhořelo, div neprasklo. Tu vzal Pán Bůh velikananánskou žehličku a zastrčil ji do sluníčka. Když se rozehrála, slezl s ní po žebříku na zem a žehlil kopce, až se potil. Hory se pod boží žehličkou prohýbaly a rychle se ztrácely. Ale než byl Bůh hotov, žehlička mu vychladla. Chvilí se rozhlížel a pak řekl: „To stačí. Rovin už je dost. Ať jsou někde hory, aby děti měly kde lyžovat a aby mohly téci řeky.“ A proto jsou v Krkonoších kopce a u Hradce je rovná země.“

Čtenář si jistě vzpomíná, že podobná vypravování slyšel v náboženství, četl v čítankách a v Erbenových knížkách. Ten pastýř, který před staletími pásł v Mesopotánii na břehu Eufratu a Tigridu stáda a za noci pozoroval velkolepé přírodní zjevy nad sebou, taky přemýšlel, co jsou hvězdy, měsíc a slunce, proč svítí a kdo je postrkuje po obloze. Neměl ku pomoci vědu a rozum jako dnešní člověk, ale jeho obrazivost mu na všechny otázky odpověděla prostě a srozumitelně. Bůh stvořil svět v šesti dnech, potom ustanovil neděli, aby si

odpočinul, stvořil zvířata a konečně i člověka. A jiný člověk zase vymyslel, že úrodnou půdu stvořil Bůh, močály a skály dábel. A opět jiný vyložil, že Pán Ježíš stvořil skřivana z hroudy hlíny, na kterou dopadla kapka sedláckova potu.

To je primitivní světový názor, složený z bájí čili mýtů a legend. Je to názor dávných našich předků, který se k nám vrací – v myšlenkách dětí. Není-li zvláštní, že babylonský pastýř, naše děti a dnešní divochy myslili a myslí obdobně? Že jsou si, ač prostorově a časově nesmírně vzdáleni, po stránce duševní mnohem bližší nežli já a moje dítě, se kterým na procházce hovořím o fialkách a slunci? Po duševní stránce nejsme my rodiče o třicet, nýbrž o několik tisíc let starší než naše děti?! Člověk se při té myšlence až zachvěje. A neméně uchvacující je pomyšlení, že onu velkolepou a zářivou dráhu po níž se nesmírně dlouhé věky ubíralo lidstvo, proletí duch člověka od primitivních začátků až k dnešní kulturní výši v několika málo desítkách let?

Jsou-li mezi námi a dětmi v duševním věku tak velké rozdíly, jak je vyrovnat? Máme dětský názor na svět, všechny pěkné mýty a pohádky odvat jakoby prudkým větrem? Máme dítěti při každém jeho slově a hnutí říkat, že dělá nesmysly? Máme všechnu moudrost dospělých naráz na ně vyšpláchnout jako z konve studenou vodu? Máme mu zkrátit nejkrásnější období života? Či je máme nechat žít, jak samo chce?

„Každé období života má člověk plně a nezkráceně vyžít, především mládí. Všechno ve svůj čas. Přijde chvíle, kdy dítě z toho pohádkového světa vyrostle a opustí jej samo.“

pokračování



Krkonoše a turistika

II.

Jindřich Ambrož

Na Krkonoších lze cestovat i v létě i v zimě, vlastně za příhodného počasí po celý rok. Jsou ovšem doby, kdy hory jsou nevlídné a nelákají k pobytu.

Z jara je návštěva Krkonoš velmi slabá, ač nepostrádají hory svých určitých půvabů. Sníh mizí na výsluní dřívě, kdežto v lesích, v roklích a místech vlivu slunce odňatých zůstává déle. Někdy již v polovici dubna vysychají písčité cesty a jsou hned suché, když sníh ztaje. Při tání je zajímavá podívaná na rozvodněné ručeje, bystřiny a vodopády. Prvotiny horských květin objevují se na určitých místech již vedle sněhu. Krásný koniklec bílý a nachově červená prvosienka nejmenší ve výši nad 1100 m jsou prvními posly horského jara. K nim přidružuje se koncem května a začátkem června nádherná sasanka narcisokvětá. V polovici června krásí tyto sasanky svahy hory Krkonoše a mnohá místa v okolí Kokrháče, jehož severní a západní svahy pokryty jsou nespočetnými kvítky ko-

niklece. Mezitím a potom následují postupně ostatní druhy květin, podle výškové polohy hor. Ale ne všude a také ne ve stejném množství a shlucích nalézáme horská kvítka. Jednotlivé druhy mají svá naleziště, jinde se vyskytují jen sporadicky. Květenou nejbohatší je Kokrháč se sousedstvím Sněžné rokle, okolí Studničné hory, Labský důl a údolí Bílého Labe. Violku žlutou nalezneme v červnu v překvapující záplavě na loukách u Rennerových Bud a na morénách v Obřím dole. Největší naleziště kuklíku horského jsou nejhořejší severní srázy Kozích hřbetů. Oměj šalamounek nikde tak hojně neroste jako v horní partii Dlouhého dolu začátkem srpna. Lilii zlatohlavou vidíme hojně v Kotelských roklích a ve stržích Labského dolu, ale nejvíce je jí v první polovici července ne Rýchorách, např. u Rýchorské boudy na loukách. V druhé polovině července jsou Kotelské, Sněžné rokle a svahy Studničné hory pravými květinicemi. K ukon-

čení horského léta jako předzvěst podzimu, nejdříve v druhé polovici srpna, vykvétá v západní části Krkonoš, nejvíce v partii Korkrháče, Lysé hory a Míseček modřefialový, vzácně i bílý hořec tolitový. V září je nejhojnější. Kvete až do mrazů. Ve východní části Krkonoš se téměř nevyskytuje.

Horských květin je velmi mnoho. Bujná vegetace charakterizuje údolí Krkonoš, tak jako plazivá kleč vysoká a bezlesá pásma porostlá ostrou travou smilkou tuhou.

V květnu odívají se Krkonoše jasnou zelení listnatého porostu. Zpěv ptactva lahodně ruší hluboký klid lesů. V červnu jsou na lukách pestré koberce květin. Tyto nálady jsou turistům málo známy, neboť návštěva hor je z jara slabá a jen červnové školní výpravy bývají svědky jarních krás horských.

Na podzim po nastavších mrazech zbarvují se hory pestrým listím stromů. Zimní období, doprovázené sněhem, dostavuje se velmi nestejně. Nejdříve v říjnu, spíše v listopadu a jistě v prosinci odívají se Krkonoše bílým příkrovem. Při novém sněhu nelze po nich cestovati, až když sníh ulehne a zmrzne. Pěší tury jsou možné ve vysokých polohách na umrzlém sněhu při klidném počasí lépe až v únoru, březnu a dubnu. Den je delší a teploty denní stoupají do neuvěřitelné výše, třeba i plus 40°C. Pak se tváře opalují do hněda. Kdo chce viděti groteskní sněhuláky a ojínění, sněhové návěsy v lesích, musí zpravidla použít lyží, ač i pěšky dostane se na hřebenech na místa shluků těchto sněhových útvarů na kleči. Červánky a zapadající slunce na horách, zejména v zimě zbarví velikány do nejhezčích nuancí. Z jara a na podzim za slunečního svitu, když z roklí a údolí vystupují zrána nebo k večeru husté mlhy, obdivujeme se nádherným přírodním zjevům, brockenským strašidlům a kruhovým



duhám, někdy několikaterým, jež v dřívějších dobách posilovaly víru v existenci ducha Krakonoše.

Krkonoše jsou nejvíce navštěvovány v červenci a srpnu. O hlavních školních prázdninách osídleny jsou ve všech koutech letními hosty, kteří podnikají denně vycházky. Proto tu je nejvíce ruchu. Méně živo je na horách v červnu a září, ač říjnové říšskoněmecké tak zv. bramborové prázdniny vábí na Krkonoše mnoho turistů z Německa. Pěkné letnice bývají vždy významným počátkem letní turistiky. O těchto svátcích, nezkažili se nepohodou, proudí po hřebenech tisíce lidí i velkých skupinových výprav. Největší návštěva v zimě je o vánocích a ještě v prvním týdnu lednovém. Sobotní lyžařské rychlíky vozí po celou zimu do hor lyžaře, jejichž sezona končí velikonoce. Únor a březen bývají pro sport lyžařský nejpříznivější pro delší dny a uklidněné počasí.

příště dokončení

Z článku v Pamětním sborníku Hraničářského praporu 2 v Trutnově z roku 1931.

Morové rány v Čechách

Julius Košnář

Říkají-li mnozí: „Staré časy – zlaté časy“, nesrovnává se to vždy se skutečností, neboť dějiny často nás přesvědčují o pravém opaku. Mívali i naši praotci různé svízele, o kterých za našich časů skoro nic nevíme, třebaže ani my nemáme vždy na růžích ustláno. Přicházeli v starých dobách i do našich krajů – a to dosti často neblahý host, před kterým se všechno třásl. Býval to mor, který rázem dovedl pozměniti celé kraje, vybíraje si lidské životy za obět napořád, neboť nečinil rozdílu mezi žebráky a pány a vcházel stejně do zapadlých chýší jako do hradů a paláců.

Kdy poprvé přišel k nám, těžko jest pověděti pro nedostatek zpráv ze starších dob. První obšírnější vzpomínka spadá do roku 1281, kdy bylo v Čechách zle i bez moru. Panoval tehdy pověstný Otta Braniborský, který použiv nezletilosti krále Václava II., šestiletého sirotka po Přemyslu Otakaru II., prohlásiv se za jeho poručníka. Ale nevládl jako křesťanský vladař k prospěchu svého svěřence, ale jako lotr, který přišel vykrást a zloupit zemi. A když nebylo čeho vzít, vrhl se i na rolnický lid, který před jeho hrabivostí rozutíkal se do lesů i hor, nechav pole ladem ležeti. A že tehdy nadešel i neúrodný rok, nastal hlad po vsí zemi. Lidé živili se kořínky, lesní travou, no i mrtvolami hladem zemřelých ubožáků, což zavdalo příčinu k strašlivému moru, který krutě řádl jak ve městech, tak i po venkově.

Netroufáme si do slova opakovati všechno, co o tomto neblahém hostu vypravuje W. W. Tomek ve svých „Dějínách města Prahy“ (díl I., strana 209.). Stačí snad, povíme-li jen tak letmo, že pouze v samotné Praze zemřelo tehdy veliké množství lidí, takže hrobníci ani nestačili kopati šachty na pražských hřbitovech. Těchto obrovských hrobů bylo deset, a že morová rána neustála ani v zimě, hned jak se jaro roku 1282 otevřelo, už se kopaly jiné šachty na písčitých ostrovech pod Prahou i za městskými hradbami. Uvážíme-li, že do jediné z nich pochovávalo se až 2000 osob, můžeme snadno odhadnouti, kolik životů jen v Praze této hrozná nemoc padlo za obět.

Teprve hojně žně roku 1282 ulevily hladu a moru, ale lidé byli tak zděšení, že ani potom nevěřili v konec svého utrpení. Teprve když o svátku sv. Štěpána ukázala se na nebi překrásná duha, začali doufat, že je znamením lepších časů. A což bylo teprve radosti, když po necelých čtyřech měsících (dne 5. dubna 1283 spatřili blizoučko měsíce hvězdu neobyčejně zářící! Soudiliť z toho úkazu, že Čechy opět budou míti svého krále, a že všichni lupiči budou vypuzeni ze země...

Když je opravdu zle, na jakých malicherných základech člověk buduje své naděje! Na



šťestí skutečně už v květnu král Václav II., ač dvanáctiletý ujal se vlády a českému lidu opět nastaly klidnější doby. Toť první jasnější zmínka o moru v Čechách, jenž vzniknul z hladu a bídy.

O jiném moru, který vypukl roku 1328. Nevíme více, než že se k nám dostal ze sousedních zemí, a že královna Eliška nařídila všemu duchovenstvu konati slavná procesí na odvrácení této zhoubné rány a na usmíření hněvu božího. Výše již zmíněný český dějepisec dodává k tomu: „i pozorovalo se ulevení této záhubné nemoci“ (díl I, str. 551).

Však to byla také zpravidla ta jediná pomoc, v kterou mohli doufat, poněvadž lékařů bylo velmi málo a lékařská pomoc byla tak málo pokročilá, že ani pro různé druhy morů neznala pojmenování. Zpravidla býval mor jmenován dle toho, odkud k nám přišel. Zval se proto nemocí englickou, franckou, uherskou, německou, ale také ještě neurčitěji „povtvornou mizerií“, „nemocí novou a neslychanou“, „prašivou“ a podobně. Dle záznamů děkanů pražské university řádila morová rána v Čechách v létech 1439, 1450, 1464, 1471, 1483, 1496, ba od roku 1505 do roku 1582 dostavila se více jak devětkrát... Proto přece však Jan Daysinger píše ve svém kalendáři, vydaném na rok 1611:

„Za starých let, když bylo slyšeti, že někdy ve třiceti nebo čtyřiceti letech panoval mor, nemohli se lidé tomu dosti nadiviti; nyní pak takřka každoročně u nás takové nemoci procházejí“. Dle tohoto výroku lze souditi, že bylo čím dál hůře.

Způsob, jakým se mor ukazoval, byl různý. Pravit jakýsi letopisec: „Byl jest kašel na lidech veliký obecně v Čechách, jimž jsou mnozí různými nemocemi poraženi byli“. A Veleslavín ve svém kalendáři na rok 1578, dí: „Koho morní jed podjal, takový ležel tři dny a tři noci a jakž procitl, tu ihned k smrti pracoval“. Dle příznaků bychom z toho soudili, že to byla „spavá chřipka“. Jindy dle starých památek pražských, rakovnických a jindřichohradecských jevila se nakažlivá nemoc v tom, že nemocnému „pryskejře a hlízy“ na těle vyskočily

a způsobivše horečku i krev otrávil.

Tyf z hladu a obyčejné neštovice staří ani za mor nepočítali, snad že příliš často se objevoval brzy tu, brzy na jiném místě. Hlavníčka a jakýsi druh hrozná chřipky děsně u nás řádily v druhé polovině šestnáctého století. Příčiny častého řádění těchto krutých hostí spočívaly jistě v tom, že nebylo, jak jsme již pověděli, dosti vzdělaných lékařů, takže léčil kde kdo od báby pupečné až k židu a bradyři. K těmto družili se různí mastičkáři. Ti však zpravidla byli také švindlěři, kteří prodávali místo účinných léků jen bezcenný brak, doporučující ho dryáčnickým způsobem jako nejužitečnější prostředek proti každé nemoci.

Ostatně ani v lékárnách nebylo lze dostat kloudného léku. Všimněmež si, jak zásobena byla lékárna ještě v 16. století. Dle Wintra (Kulturní obraz českých měst, díl I., str. 583) byly v nejznamenitější „apatyce“ pražské tyto prostředky proti nemocem: V puškách, flaších, džbánkách a krabicích bylo chováno od starodávna třicatero materií. Na polici v jedné řadě bývaly všelijaké „safty“, „julepy“ a medy z rostlin, které nesly i nápis „život otvírající“, „purgující“ (projímadla), „i pro prsy“. Další třídou byly prášky v krabicích, mezi nimi i na zuby, jiné „koufící pro flusy“, „pro vole“, „pro škrkavky“. V krabicích byly též uloženy různé druhy sušeného ovoce, seménka, kořeni i květy cukrem potažené, „syrečky“, pokroutky a pilule. V jiných krabicích byly též flastry, ve džbánkách jiné materie a také šťávy z bylin a různé extrakty. V zlacených malých krabičkách dobře uzavřených, byly uschovány „drahá kamení“ i v podobě prášku a také i jinak k lékařství ustrojená, vedle korálků, „cynobří“, alabastru, „židovského“, „houbového“ a „vorlového“ kamenu, též sloní kost, račí oči i saze. V cínových krabicích a lahvích bývaly masti, všelijaké vody pálené, oleje a také balsámy. V některém truhlíku bývaly uloženy „kosti a skořepiny“, jelení rohy, kosti z mořského pavouka, sušené zemské žáby, španělské mouchy, „bobrový stroj“, vlčí játra a jiné věci, jimiž tehdejší medikus léčil všechno všude. I různé tuky mívali lékárníci proti různým chorobám; nescházelo ani sádlo psí, člověčí, kocouří, čápí, králičí, zaječí, medvědí, hadí. Tak vyzbrojeny byly tehdy lékárny proti všem, zejména nakažlivým chorobám. Divme se potom, že lidé chytali se ještě horších prostředků v době moru, který při tehdejší nečistotě měl rychlou a snadnou cestu do všech krajů. Jediným prostředkem bylo: utéci ze zamořené oblasti, ač i to mělo svou stinnou stránku. Roznášeliť tito uprchlíci nákazu i tam, kde dosud nebyla.

Že strach a hrůza často zachvacovala mnohé až k šílenství, hledělo zvláště kněžstvo tišiti mysl obecného lidu, nabádajíc ho ku správné životosprávě. Někteří z duchovenstva k tomu cíli vydávali i poučné spisy, jak to učinil roku 1599 kněz Adam z Vnoře a po něm Jiří Dikasta. Jiní opět vybízeli k strídmosti a varovali před babskými prostředky.

Tak kněz Martin Holický praví roku 1600 ve své tištěném kázání: „Kdy medle vídáme víc ožralých lidí, jak v neděli?“ Bože nesmrtelný! Král Ezechiáš hrudu fíků suchých na svůj vřed přiložil, toliko my potřebujeme v takových nemocích těch lhářů rynečných, bab čarodějných, proklatých židů, kouzelníků a čarodějníků“.

Osvědčeným prostředkem v takových zlých časech býval zákaz schůzí, včasné zavírání krčem a konání služeb Božích pod širým nebem. Tam kde stával oltář, bývaly později

obyčejně stavěny sloupy a nádherná sousoší svatých na poděkování, že mor pomínil. Tyto dosud najdeme na náměstích našich českých měst, ano i v našich dědinách. Praha má dosud takové památníky dva: jeden na Malostranském náměstí, zasvěcený Nejsvětější Trojici a druhý na Hradčanském náměstí se sochou Matky Boží a se svatými českými patrony. Obě sousoší jsou upomínkou na mor, který v Praze panoval v letech 1713 a 1714 a hlásají nám spolu i dovednost dvou pražských slavných mistrů sochařů Quitainera a jeho výborného žáka Ferdinanda Brokova.

Moudrá opatření činila města v ten způsob, že se včas uzavírala, jakmile slyšela, že někde nablízku vypukl mor. Proto před brány stavěla stráž, která každého se tázala, odkud jde, jak se dovídáme z univerzitních pamětí při roku 1564. Kdo nemohl se vykázati „kunšaf-tem“, že přichází ze zdravého kraje, byl poslán zpět. Teprve později uzavíraly se i jednotlivé ulice anebo části města zachvácená morní nemocí. Ale co tu potíží vždy bylo se židy, kteří v nečistých a přeplněných svých ghetech propadali obyčejně nákaze nejdříve! Ač se jim zakazovalo, aby do křesťanské části města nevcházeli a zejména aby nechodili s handlem po domech, neposlouchali a chodili přece, jak to činili i žebráci. V Praze podobnou potíž měli roku 1599 za doby moru i s ženami, a to mladými děvčaty, které prodávaly po domech věnce, koláče a šišky, a proto konšelé jim pohrozili, nenechají-li těchto handlů, že je dají do šatlavy, ba roku 1607 hrozí jim i klecí.

Jiným obecním opatřením proti moru bývala výzva, aby měšťané dbali čistoty města a zejména, aby vepřů do ulic nepouštěli, aby smradů z otevřených stok zdvihatí nemohli. Na náměstích a větších prostranstvích bývaly stavěny vysoké hranice, které hořivaly i za noci, poněvadž staří se domnívali, že kouř jest proti moru výborným prostředkem. Proto úředním rozkazem mělo se vykuřovati i v bytech chudiny pro ušetření způsobnějšího prostředí jalovcem a pelyňkem, též routovým octem, vylévaným na rozpálenou cihlu, ano roku 1600 nařídil pražský císařský rychtář, aby všade po domech se kouřilo ručníčným prachem anebo čistým vápnem. Bohatým nebylo třeba toho připomínati; vykuřovali už od počátku šestnáctého století své příbytky růžemi, které kladli na rozžhavené uhlí, zandálem, kadidlem, rozmarýnem, skořicí, hřebíčkem a do krbů kladli sosnové dříví, ano i révové a jalovcové snítky.

Mrtvoly morem zemřelých s počátku se pochovávaly se na krchovech farních, tudíž uvnitř města. Ale co bylo nářku, pakli je začali pohřbívatí na zvláštních hřbitovech mimo městské zdi! Když milevský opat Jan dal rozkaz, aby osadníci morovou ranou zchvácení byli pohřbeni na hřbitově u kostela sv. Václava stranou ležícím, rozhněvala se nad tím i paní Anna z Hradce, která roku 1551 psala svému Joachymovi: „Jaké jest zde zarmoucení a různice vo ty pohřby, že se musejí u sv. Václava pochovávatí! Mnozí více pláčí toho pohřbu nežli smrti... Děje se všecko s velikú nerozšafností, neboť kde by jich mohli deset i dvacet schovati, jakož toho v moru jest vobyčej, tu schovali jednoho nebo dvě!“ A na konec pronáší tato dobrá paní tu obavu, že mnozí budou raději své nebožtíky na zahradách neb dědinách schovávatí, což prý bude dokonalé pohanstvo.

Také na dům, v kterém někdo morem stonal, anebo umřel, dávána byla zvláštní znamení, aby nikdo do něho nevstupoval bez podstatné příčiny. Obyčejně děláván byl na zdi bílý,

velký kříž vápnem, kdežto židovské domy označovali žlutým kolečkem. V Praze úřad šestipanský ukládal ta znamení dělati zvoníkům, hrobníkům a také ohledávačům mrtvol. Řád pražský hrozí roku 1607, kdo by pečeť odtrhl anebo toto morové znamení smazal, že bude jako odbojník práva potrestán. Někdy byli nuceni se vystěhovat z takového domu skoro všichni obyvatelé. Proto bývali ustanovení služebníci, kteří by „tam zavřítým osobám“ donášeli jísti a pítí. Těm pak, kteří přece by vycházeli ven, hrozí se v řádu z roku 1598 ztrátou hrdla.

Nejmoudřejším ustanovením a opatřením bylo to, že pro osoby morem nakažené stavěly za městem za městem lazarety neb špitály. Některé z nich byly pořízeny jen na čas, ale mnohé zůstaly už navždy útulkem lidí nemocných. Tak vznikl v Praze jeden z největších špitálů „u sv. Pavla na Špitálském poli (Karlíně), který byl zřízen roku 1502 v době francouzského moru.

Službu v takových lazaretech konali různí ošetřovatelé, mezi nimiž nacházíme dosti zhusta i řádové duchoventvo. V Kolíně nad Labem v 17. století byli to vedle světských kněží kapucíni, z nichž nevyvázl životem ani jeden. I jezuitský řád vyznamenával se za takových časů službou morem nakaženým a nejedna jeho zásluha jest dosud v dobré paměti. Na doklad uvádíme hrozný rok 1680, kdy malostranští konšelé zřídili hospital pro nemocné v Košířích, kam velké množství ubožáků bylo dopravováno den co den. Jesuité nemocné tam obsluhující zemřeli tam všichni a byli tam pochováni. Když tento malostranský hřbitov byl roku 1883 zrušen, byly jejich kosti i s tepaným křížem na Vyšehrad přeneseny, kde setkáváme se s ním dosud.

Aby mysle lidu nebyly ještě více děšeny, zakazovalo se časté zvonění umíráčkem, anebo bylo aspoň při pohřbech omezováno, což bylo tím více nutno, ježto mnozí boháči mívali ve zvyku, že svým zemřelým dávali zvoniti i v několika farních osadách najednou. Za to tím velice byl lid pobádán, aby zbožností, hojnou almužnou a napravením svého života hleděl usmířiti Boha.

Byli však i tehdy mnozí, kteří raději utápěli svůj strach před smrtí v plecháči a rozpustilostech, jak na to roku 1557 žaluje již zmíněná paní Anna z Hradce. O bezstarostných veselostech zdá se nasvědčovat i onen plzeňský dudák, který odkudsi ubíral se v noci nachmelený k svému domovu. Bylť podroušen tak, že padl do jámy u kostela sv. Markéty mezi mrtvol. Tam rázem vystřízlivěv, dudal tak dlouho, až ho lidé k ránu vytáhli. Že takových ochmelků v době moru bylo všade dost, poznáváme z častých naléhání konšelů na krčmáře, aby své hospody včas zavírali a zejména po ustanovené hodině „páleného“ svým hostům nenalévali. „Páleným vínem“ nazývali staří kořalku, kterou ve velkém začali vyráběti sousedé i vinopalníci v šestnáctém století. Tento mor, bohužel, nevyhynul podnes a tak brzy nevymizí, kdyby i v celém světě byla zavedena prohibice jako v amerických Spojených státech. Vždy dvířka najde, vždy zvítězí, aby hubil tělo i duši a činil rozvrat i ve spokojených dříve rodinách. Vpravdě mor nejzáhubnější a odkaz nejšmutnější zašlých dob, který má jen jednoho podobně zhoubného druha – v opjení lidu falešnými hesly a sliby a podvrtnými frázemi.

Z kalendáře VINCENTINA na rok 1930

Prozrazená tajemství vnitřku kamenů

ODHALENÁ PRACÍ JAROSLAVA F. Z DOLNÍCH ŠTĚPANIC

JASPIS

naleziště: CZ Dooubravice

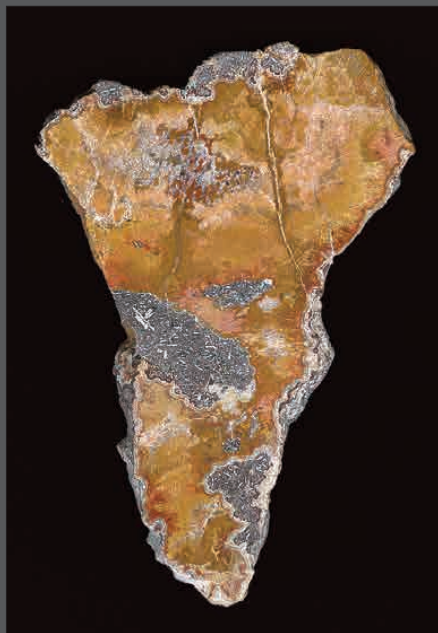
tvrdost: 6–7 (Mohse)

barva: žlutohnědá s melafyrem

velikost: 70 × 55 mm

užití: nabízí oporu a pomoc ve stresu, přináší klid, zajišťuje citovou, duševní a tělesnou rovnováhu

výroba: řezání, broušení, leštění, JF



KARNEOL

naleziště: CZ Nová Paka, Kumburk

tvrdost: 6–6,5 (Mohse)

barva: hnědý v obalu oxidu křemene

velikost: 55 × 38 mm

použití: šperkařství

užití: Jedná se o stabilizující kámen s vysokou energií. Výborně obnovuje vitalitu a motivaci, účinně stimuluje tvořivé schopnosti.

výroba: řezání, broušení, leštění, JF



Konec mostku v Prakovicích duben 2021

Foto Z. Strnádková, J. Mejsnar

